కళ ఆధారిత అభ్యసనం

ART INTEGRATED LEARNING

అవలోకనం :

ఇతర విషయాలతో కళలను ఏకీకృతం చేయడం అంటే కళ (దృశ్య కళలు, ప్రదర్శన కళలు మరియు సాహిత్య కళలు) బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలలో అంతర్భాగంగా మారుతాయి. ఇది కళఆధారిత విద్యాప్రణాళిక (ఆర్ట్ – ఇంటిగ్రేటెడ్) అవలంభించడాన్ని కూడా సూచిస్తుంది. ఇక్కడ కళ తరగతి గది అభ్యసనానికి ఆధారం అవుతుంది. పాఠ్యాంశాల భావనలను స్పష్టం చేయడంలో కళలు సహాయపడతాయి. కళఆధారిత విద్యాప్రణాళిక, విద్యార్థి కేంద్రీకృత మరియు తార్కిక అర్థవంతమైన మార్గాల్లో విభిన్న విషయాల్లోని అంతరాన్ని తగ్గించడానికి మార్గాలను చూపుతుంది. గణితం, విజ్ఞానశాస్త్రాలు, సాంఘికశాస్త్రాలు, భాషలు మరియు వాటి నైరూప్య భావనలు వంటి అన్ని అంశాలు కళతో పరస్పర సంబంధం కలిగివుంటాయి, అనుసంధానించబడతాయి, సంక్షిప్తీకరించబడతాయి. సమర్థవంతంగా నేర్చుకోవచ్చు. ఈ పద్ధతిద్వారా నేర్చుకోవడం సంపూర్ణమైనది. సంతోషకరమైనది, అనుభవపూర్వకంగా మారుతుంది. ఈ మాడ్యూల్ ఉదాహరణల ద్వారా వివరించండి. కళలను వివిధ విషయాలలో ఎలా సమీకృతపరచవచ్చు? మెరుగైన అభ్యసనాన్ని సులభతరం చేయడానికి సౌకర్యకర్తగా సి.సి.ఇ. నైపుణ్యాలు మరియు సాధనాలను ఉపయోగించగల దశలను కూడా సూచిస్తుంది. ఏమైనప్పటికీ ఇచ్చిన శిక్షణ రూపకల్పన సరళమైనది మరియు అభ్యసన లక్ష్యాలను నెరవేర్చడానికి మరియు ఎంచుకున్న అభ్యసన ఫలితాలను సాధించడానికి సౌకర్యకర్తలు దానిని సవరించవచ్చు. సౌకర్యకర్తల ప్రయోజనంకోసం 4–5 సెషన్లుగా ఈ మాడ్యూల్‌లో వివరించారు. సౌకర్యకర్తలు అదనపు లేదా ప్రత్యామ్నాయ సెషన్లను స్వయంగా రూపొందించగలిగితే అది ఆసక్తికరంగా ఉంటుంది.

SCERT TELANGANA

అభ్యసన లక్ష్యాలు

ఈ మాడ్యూల్ యొక్క లక్ష్యాలు ఏమిటంటే...

- "కళలు" (ఆర్ట్స్)ను బోధన సాధనంగా అర్థం చేసుకోవడం, విద్యార్థుల సమగ్రాభివృద్ధి మీద కళల ప్రభావం అర్థం చేసుకొని, వారి అభివృద్ధికి కృషిచేయడం.
- సృజనాత్మక వ్యక్తీకరణ మాధ్యమంగా కళలను, దాని ద్వారా పొందే అనుభవాలను వినియోగించడం.
- వయస్సుకు తగిన కళా అనుభవాల గురించి ప్రణాళిక చేయడం మరియు నిర్వహించడం ద్వారా వివిధ సబ్జక్టుల అభ్యసనను అర్థవంతం చేయడం.

కళాధారిత అభ్యసనంపై ప్రశ్నలు - సమాధానాలు

కళాధారిత (ఆర్ట్ ఇంటిగ్రేటెడ్) అభ్యసనం అంటే ఏమిటి?

సమీకృత (ఇంటిగ్రేటెడ్)కు నిఘంటువు యొక్క అర్థం 'విడిభాగాల మొత్తాన్ని ఏకీకృతం చేయడం'. అందువల్ల ఆర్ట్ ఇంటిగ్రేషన్ అంటే 'భాషలను, సాంఘిక అధ్యయనాలను, గణితం వంటి విభిన్న పాఠ్యాంశాల బోధనతో కళలను కలుపడం. అభ్యసనం అనేది కళతో పరస్పర సంబంధం కలిగి ఉంటుంది. కొన్నిసార్లు సైన్సు భావనలను సులభంగా స్పష్టం చేయవచ్చు. అందువల్ల లోపల ఉన్న నైరూప్య భావనలను వివిధ రూపాలను ఉపయోగించి సంక్షిప్తీకరించవచ్చు. ఈ విధంగా నేర్చుకోవడం విషయపరిధిపై జ్ఞాన అవగాహన పెంచడానికి సహాయపడుతుంది. మరియు కళల మెచ్చుకోలు కూడా ప్రోత్సహిస్తుంది. దీనిని సంపూర్ణ లేదా పూర్తి అభ్యసనం అంటారు. వ్యక్తీకరణకు కళ ఒక భాషను అందిస్తుంది. ఈ వ్యక్తీకరణ దృశ్య లేదా ప్రదర్శన రూపం కావచ్చు.

దృశ్య కళలు మరియు ప్రదర్శన కళలు అంటే ఏమిటి?

చిత్రలేఖనం (పెయింటింగ్), ఫొటోగ్రఫి, అద్దకం (ప్రింట్ మేకింగ్), ఆర్ట్, మట్టితోచేసిన నమూనాలు (క్లే-మోడలింగ్), శిల్పం, అనుప్రయుక్త కళ (అప్లయిడ్ ఆర్ట్) మరియు హస్తకళలు (క్రాఫ్ట్) దృశ్యకళలు (విజువల్ ఆర్ట్స్) వంటివి చూడటం ద్వారా ప్రశంసించటానికి లేదా గ్రహించడానికి ఉద్దేశించిన కళారూపాలు. ప్రదర్శన కళలలో కళాత్మక వ్యక్తీకరణలు, శారీరక మరియు స్వర నైపుణ్యాలు, ముఖ కవళికలు మరియు కదలికలు ఉన్నాయి. వాటిలో నృత్యం, సంగీతం మరియు వాయిద్యం, థియేటర్, తోలుబొమ్మ, కథచెప్పడం, మౌఖిక అభినయం (మైమ్), మార్షల్ ఆర్ట్స్, ఇంద్రజాల ప్రదర్శన (మ్యాజిక్ పెర్ఫార్మెన్స్), సినిమా మొదలైనవి ఉన్నాయి.

కళలు కళ ఆధారిత విద్య మధ్య తేడా ఏమిటి?

కళావిద్య (ఆర్ట్ ఎడ్యుకేషన్) అనేది ఇంద్రియ అన్వేషణలకు తోడ్పడే ప్రక్రియ. ఇది వ్యక్తీకరణకు (కేవలం పదముల ద్వారా వ్యక్తపరుచుట లేని) కావలసిన ఆలోచనలనలను మరియు సామాగ్రితో కూడిన వేదికగా దోహదపడుతుంది. ఇది పదాలతో కూడిన వ్యక్తీకరణ కాకపోవచ్చు. శాబ్దికేతర వ్యక్తీకరణగా ఉండవచ్చు. అనగా అది పాట, పెయింటింగ్, ప్రదర్శనలు కావచ్చు.

కళలతో కూడిన విద్య అనగా కళలను విద్యాప్రణాళికలో ఉపయోగించుకోవడం, వివిధ సబ్జెక్టులలోని అమూర్త భావనలను అన్వేషించడంలో అవగాహన పరచడంలో వివిధ కళారూపాలు దోహదపడతాయి. కళలతో కూడిన తరగతి గదులు విద్యార్థులకు వారి మనస్సు, హృదయం, శరీరం నిమగ్నమయ్యేటువంటి అభ్యసనానుభవాలు కలిగిస్తాయి. ఇలాంటి సందర్భాలు కళలు విద్యార్థులు బహుళనైపుణ్యాలను, సామర్థ్యాలను వినియోగించుకోవడానికి తోడ్పడుతాయి.

అభ్యసన ప్రక్రియను సమగ్రంగా మరియు అనుభవపూర్వకంగా మార్చడంలో కళల పాత్ర ఏమిటి?

కళలలో మునిగితేలుతున్నప్పుడు అభ్యాసకులు పరిశీలించడం, ఆలోచించడం, ఊహించడం, అన్వేషించడం, ప్రయోగీకరించడం, సృష్టించడం, అనుసృజనీకరించడం, వ్యక్తీకరించడం వంటివి వివిధ దశలలో చేస్తారు. ఈ దశలలో విద్యార్థులకు చెందిన జ్ఞానాత్మక రంగం (Cognitive Domain), మానసిక చలనాత్మక రంగం (Phychomotor Domain) మరియు భావావేశ రంగం (affective Domain) – అనే మూడు రంగాలు పూర్తిగా నిమగ్నం కావాలి. ఇది ప్రతి అభ్యాసకుని యొక్క పూర్తి మరియు సంపూర్ణ అభివృద్ధికి దారితీస్తుంది. ఎందుకంటే ఇది ప్రయోగాత్మక స్వభావాన్ని కలిగి వుండి, మిగతా విషయాలలో కూడా మరింత ఉన్నత అభ్యసనానికి అవకాశాన్ని సృష్టిస్తుంది. ఆ విధంగా ఒక బలమైన పునాది ఏర్పడుతుంది.

అభ్యసన ఫలితాలను సాధించుటలో కళాధారిత అభ్యసనం ఎలా ఉపయోగపడుతుంది?

ఇంతకు ముందు చెప్పినట్లుగా ఈ కళ ఆధారిత అభ్యసనం జ్ఞానాత్మక, మానసిక చలనాత్మక, భావావేశ రంగాలలో నిమగ్నమై ఉంది. కావున సామర్థ్యాధారిత అభ్యసనం మరియు సమగ్ర అభ్యసన ఫలితాలకు కావలసిన బోధన అవసరములను కుడా సమకూరుస్తుంది.

కళాధారిత అభ్యసనాన్ని ఒక ఆహ్లాదకరమైన మరియు సంతోషకరమైన అభ్యసనముగా ఎందుకు భావించాలి?

ప్రతి అభ్యాసకుడు భిన్నంగా మరియు ప్రత్యేకంగా ఉండటానికి స్వేచ్ఛ ఉన్నచోట, ఒకరి ఊహ మరియు ఆలోచనలను భయరహిత వ్యక్తీకరణకు కళలు సహజ మాధ్యమంగా ఉంటాయి. ఈ కళ అనుసంధాన అభ్యసనం పాఠశాల స్థాయిలో ప్రతి అభ్యాసకుడికి అన్వేషణలు, అనుభవాలు వ్యక్తీకరించడానికి సృజనాత్మక స్థానాన్ని అందిస్తుంది. ఇక్కడ అభ్యాసకుడిని కళను ఒక ప్రక్రియగా అనుభవాన్ని ఇవ్వడానికి ప్రోత్సహిస్తుంది. ఫలితాన్ని సాధించుటలో కలిగే భయాన్ని అధిగమించడంలో సహాయపడుతుంది. ప్రతిఫలం గురించి చింతించకుండా పని చేయడం మరియు నేర్చుకోవడం ద్వారా వారి ఆనందాన్ని పెంచుతుంది. కళలు విభిన్న అభ్యసన అవసరాలను కూడా పరిష్కరిస్తాయి. ప్రతి అభ్యాసకుని ఫలితాల ఒత్తిడి లేకుండా ఒక అంశాన్ని మరింత లోతుగా అన్వేషించే మరియు ప్రత్యామ్నాయ మార్గాలను అందిస్తాయి. ఇది ఆనందకరమైన అభ్యసనానికి దారితీస్తుంది. దీనివల్ల అభ్యాసకుడు శోధన ద్వారా మరియు ప్రయోగం ద్వారా తన అభ్యసన ప్రతిఫలాలను రాబట్టే అవకాశం పుష్కలంగా కలుగుతుంది.

SCERT TELANGANA

కళ యొక్క ముఖ్యమైన అంశాలలో సరియైన (√) లేదా తప్పు (X) సమాధానం అని ఉండదు. జ్ఞానము ప్రయోగాత్మక విధానములోనే సాధ్యమౌతుంది.

సమ్మిళిత వాతావరణాన్ని కల్పించడంలో కళ ఆధారిత అభ్యసనం ఎలా తోడ్పడుతుంది?

నిరక్షరాస్యులు, ప్రత్యేకావసరాల పిల్లలు, వికలాంగుల నుండి లేదా బాలికల నుండి కళాకృతిని వేరు చేయవలసిన అవసరం లేదు. కళ అనేది స్వీయ వ్యక్తీకరణ కాబట్టి, వెనుకబడిన వారికి వారి కళాకృతుల ద్వారా వారి అంతరింగిక భావాలను వ్యక్తీకరించడానికి ఇది సహాయపడతుంది. అదే విధంగా సామాజిక బహిష్కరణకు గురైన వర్గాలకు చెందిన వారు తరగతిలోని ఇతరులతో కలిసి సులభంగా పనిచేయవచ్చు. ఎందుకంటే కళ అనేది ఎవరివద్ద పూర్తి సమాధానంలేని ప్రయాణం. కళలకు చెందిన కార్యకలాపాల్లో పిల్లలను ఒకరితో ఒకరు పరస్పరం మమేకం కావడానికి సహాయపడతాయి. తద్వారా అవరోధాలు క్రమంగా తొలగిపోతాయి మరియు విభిన్న నేపథ్యాలకు చెందిన పిల్లలు తమలో తాము సంభాషించుకోవచ్చు.

> *ఈ విషయంపై మరింత సమాచారం కోసం కళపై శిక్షణ ప్యాకేజి యొక్క తరచుగా అడిగే ప్రశ్నలు, మాడ్యూల్ నంబరు 4 మరియు 5 ని చూడండి. ప్రాథమిక ఉపాధ్యాయులకు విద్య www.ncert.nic/in/departments/ www.ncert.nic.in/departments.*

అభ్యసన ఫలితాలు (SRG / ఉపాధ్యాయులు)

ఈ మాడ్యూల్‌పై శిక్షణ పొందిన తరువాత, SRG / ఉపాధ్యాయులు వీటిని చేయగలుగుతారు?

- కళలను ఒక సబ్జెక్టుగా నేర్చుకోవడం, కళలను బోధనా ఉపగమముగా వినియోగించడంలోని వ్యత్యాసాన్ని గుర్తిస్తారు.
- కళలతో కూడిన అభ్యసనం విద్యార్థుల్లో మరింత సమగ్ర అభ్యసనానికి తోడ్పడే విధానాన్ని వివరిస్తారు.
- వివిధ సబ్జెక్టులలో కళలతో కూడిన అభ్యసనానికి సంబంధించిన ప్రణాళికలు రూపొందిస్తారు.
- సృజనాత్మక వ్యక్తీకరణకు కళాత్మక కౌశలాలకు కళను ఒక సాధనంగా దోహదపడడాన్ని ప్రశంసిస్తారు.
- ఈ మాడ్యూలును ఉపయోగించడం ద్వారా శిక్షణ కార్యక్రమాల్లో కళలతో కూడిన అభ్యసనానికి చెందిన వివిధ సెషన్స్‌ను దీనికి సంబంధించిన నైపుణ్యాల సాధనకు సౌకర్యకర్తగా వ్యవహరిస్తారు.
- సృజనాత్మక కళాత్మక వ్యక్తీకరణకు కళను ఒక సాధనంగా, నైపుణ్యంగా ప్రశంసిస్తారు.

సౌకర్యకర్త కోసం కొరకు మార్గదర్శకాలు :

సెషన్‌ను సమర్థవంతంగా నిర్వహించడానికి, ఈ కింది వాటిని పరిగణించవచ్చు :

(a) సెషన్ కోసం వనరులు:

- సెషన్లను నిర్వహించేటప్పుడు తగిన సమయంలో అవసరమైన హార్డ్‌వేర్ మరియు సాఫ్ట్‌వేర్ వనరులను (వీడియో క్లిప్‌లు, స్లైడ్‌షోలు మొదలైనవి) వినియోగించడం.

SCERT TELANGANA

- సెషన్ నిర్వహణ సమయంలో జట్టు పనుల్లో భాగంగా కళలను వివిధ విషయాలతో సమ్మిళితం చేయడానికి పాఠ్యపుస్తకాలను / సంప్రదాయ గ్రంథాలను వినియోగించాలి.
- ఇటువంటి కృత్యాలకు అవసరమైన ముడిపదార్థాలను సమకూర్చుకోవాలి.

వివిధ రంగుల చార్ట్ పేపర్లు, పెన్సిల్స్, స్కెచ్‌పెన్నులు, గుర్తులు, ఫ్లిప్‌చార్టులు, బొటనవేలు పిన్స్, బ్రౌన్‌షీట్లు లేదా డ్రాఫ్టింగ్ పేపర్, డిస్ప్లేలు, రంగులు, డ్రాయింగ్ షీట్లు, మోడలింగ్ కోసం బంకమట్టి, కత్తెర, జిగురు, ధ్వని ఉత్పత్తి చేసే సాధనాలు, ముడి కార్యాచరణ అవసరానికి అనుగుణంగా దుస్తులు, వేదిక అమరికకు అవసరమైన వస్తువులు మొదలైనవి తయారుచేసే పదార్థాలు. (పదార్థాలను నిర్వహించేటప్పుడు, తక్కువ ధర లేదా స్థానికంగా లభించే సామగ్రిని వినియోగించడం అవసరమని సూచించారు.)

- AIL సెషన్ కృత్యాధారమైనది కాబట్టి కార్యకలాపాల నిర్వహణ సమయంలో పాల్గొనేవారు మరియు ఫెసిలిటేటర్లు, సులభంగా తిరుగేలా విశాలమైన ఒక శిక్షణ గదిని ఏర్పాటుచేయాలి.

(b) సెషన్ కోసం విద్యావిషయక ప్రణాళిక :

- కళ ఆధారిత అభ్యసనం మాడ్యూల్‌ను చూడండి. మీకు మరింత సౌకర్యంగా ఉండే కార్యకలాపాలను ఎంచుకోండి మీరు AIL భావన ఆధారంగా మీ స్వంత సెషన్/లను కూడా రూపొందించవచ్చు.
- బోధనా వ్యూహాలతోపాటు ఇచ్చిన మదింపు సూచనలను ఉపయోగించుకోండి. ఉపాధ్యాయులు మదింపును కూడా అభ్యసనంగానే భావించాలి.
- పాఠశాల సబ్జక్టుల ఆధారంగా సెషన్లను రూపొందించారు. దీనివల్ల కళ ఆధారిత అభ్యసనం గురించి SRG / ఉపాధ్యాయులు అవగాహన చేసుకోగల్గుతారు. వారు వారిపై సెషన్ల గురించి కూడా ప్రణాళిక చేసుకోవచ్చు.
- ప్రతి సెషన్‌లో రెండు రకాల అభ్యసన ఫలితాలు (LOS) ఉంటాయి. అందులో ఒకటి SRG / ఉపాధ్యాయులకు సంబంధించినదికాగా, రెండవది వివిధ సబ్జెక్టులు మరియు జీవననైపుణ్యాలకు ("లైఫ్-స్కిల్స్") సంబంధించినది.
- ప్రధానంగా మన ప్రాథమిక పాఠశాలల్లో (ముఖ్యంగా గ్రామీణ ప్రాంతాలలో) బహుళతరగతి బోధన (మల్టీగ్రేడ్) జరుగుతున్నది.
- కాబట్టి కళాధారిత అభ్యసన బోధనావిధానాలు (AIL) వాటికి ఎంత ప్రభావవంతంగా ఉపయోగపడుతుందో అవగాహన కల్పించాలి.
- శిక్షణార్థులు 100% పాల్గొనేలా, వారిలో స్తబ్దతను తొలగించేలా, మేథోమధనం, చర్చలు నిర్వహించడానికి అవసరమైన కృత్యాలతో కూడిన ప్రణాళికను రూపొందించుకోవాలి.

SCERT TELANGANA

(c) కళాధారిత అభ్యసనం కళాబోధకుల పాత్ర (దృశ్య మరియు ప్రదర్శన కళలు) :

కళను పాఠశాల విద్య యొక్క అన్ని స్థాయిలలో ఆనందకరమైన మరియు అనుభవ పూర్వక అభ్యసనానికి ప్రోత్సహించడం, ఇక్కడ కళా బోధకులతో సహా ప్రతి ఉపాధ్యాయుడు కళను ఒక మాధ్యమంగా ఉపయోగించుకునే నైపుణ్యాన్ని అర్థం చేసుకోవాలి.

కళ ఆధారిత అభ్యసనంలో కళాబోధకులు ఉభయతారకంగా వ్యవహరించాలి. డ్యూయల్ టాస్క్ కలిగి ఉంటారు.

1. కళకు సంబంధించిన బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలను నిర్వహించేటప్పుడు 'కళ'ను ఒక సబ్జక్టుగా భావించడం.
2. వివిధ సబ్జక్టుల ఉపాధ్యాయులు బోధనాభ్యసన ప్రక్రియల గురించి ప్రణాళిక చేయడం, తరగతి గది బోధన అభ్యసనంలో 'బృంద బోధన తరహా'లో సౌకర్యకర్తలు (ఫెసిలిటేటర్స్)గా ఉండడం.

కళ ఆధారిత అభ్యసనా విధానాలు కళాబోధకులుగా వ్యవహరించే వారికి మరిన్ని బాధ్యతలను జోడించింది.

కళ ఆధారిత అభ్యసనం **సెషన్ - 1**

విషయము : ఆంగ్లం, తరగతి : VIII, చాప్టర్ No. 8 'A Short Monsoon Diary'

ఈ సెషన్ ఆధారంగా విద్యార్థులు ఈ కింది అభ్యసన ఫలితములను సాధిస్తారు.

ప్రాథమికోన్నత స్థాయి : ఆంగ్లంలో

పాఠకుడు

- పాఠశాలలు, రైల్వేస్టేషన్, మార్కెట్, విమానాశ్రయం, సినిమాహాల్ వంటి ప్రజలు సంచరించే ప్రదేశాలలో ఇచ్చే సూచనలకు స్పందిస్తారు.
- విద్యార్థులు వివిధ సందర్భాలలో, సన్నివేశాలలో ప్రశంసించగలుగుతారు. ఉదా:- పాఠ్యపుస్తకం ఆధారంగా పాఠ్యపుస్తక పరిధిని దాటి ఉత్సుకతతో సరైన పదజాలం, వ్యాకరణాంశాలు ప్రశంసించగలరు.
- వివిధ కార్యక్రమాలు అనగా రోల్-ప్లే, స్కిట్, డ్రామా, డిబేట్, ప్రసంగం, వక్తృత్వం, ఉపన్యాసం, క్విజ్ వంటి వాటిల్లో పాల్గొనగలగడం. వీటిని పాఠశాలలోగాని లేదా మరి ఏ ఇతర సంస్థలలోనైనా నిర్వహించవచ్చు.
- వాస్తవ మరియు ఊహాజనిత కథలు చెప్పగలగడం.
- నిజ జీవిత అనుభవాలను చెప్పగలగడం.
- జీవితానికి సంబంధించిన భావనల గురించి, వాటిని చదివి, పోల్చి, విభేదించి మరియు విమర్శనాత్మకంగా ఆలోచించి వ్యక్తీకరించడం.
- ప్రింట్ / ఆన్‌లైన్ / నోటీస్‌బోర్డ్ / వార్తాపత్రిక మొదలగు వాటి నుంచి సమాచారాన్ని సేకరిస్తూ, ఒక వ్యాసప్రతిని సిద్ధం చేయగలగడం.

- *ఈ మాడ్యూల్ సామర్థ్య ఆధారిత అభ్యసనాన్ని ప్రతిబింబిస్తున్నది. కావున మనం అభ్యసన ఫలితాలను కేంద్రంగా వివిధ కృత్యాలను రూపొందించాలి.*
- *ఈ కృత్యాలు అభ్యసన ఫలితాల (Learning Objectives) ఆధారంగా ఉన్నవి. దీనికి కావలసిన విషయాన్ని NCERT పాఠ్యపుస్తకాల నుంచి తీసుకొనుట జరుగుతుంది. ఏది ఏమైనా రాష్ట్రాలు వారివారి స్వంత పాఠ్యపుస్తకాలు / పాఠ్యప్రణాళిక (సిలబస్)ను కూడా ఉపయోగించుకోవచ్చు.*

కళాసామగ్రి మరియు పరికరాల ఆవశ్యకత :

పేపర్ మరియు పెన్సిల్స్, కత్తెర, జిగురు, చార్ట్స్, పేపర్లు, క్రేయాన్స్, పాత వార్తాపత్రికలు / పత్రికలు, స్కెచ్‌పెన్నులు, డబుల్ సైడెడ్ టేప్, సెల్లోటేపు, సరళమైన సంగీతాన్ని సృష్టించడానికి 'డప్లి' లేదా 'మంజీరాస్' మొదలగునవి అవసరంకావచ్చు. వీటిని సమకూర్చుకోవాలి. (అన్ని కార్యకలాపాలను ప్రణాళిక వేసేటప్పుడు స్థానిక నిర్దిష్ట పదార్థాలకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలని ఇక్కడ సిఫార్సు చేశారు.)

సుమారుగా 2 గంటలు 40 నిమిషాలు శిక్షణ అవసరం.

బోధన వ్యూహాలు :

కృత్యము - 1 (10 నిముషాలు)

ఒక వర్షపు రోజు (శరీరంలో లైన్ డ్రాప్ శబ్దాలను ఉత్పత్తి చేయండి. మరియు వర్షంలో తడిసినట్లు నటించండి)

రెండు వేళ్ళు, మూడు వేళ్ళు, నాలుగు వేళ్ళు, మరియు చివరకు ఐదు వేళ్ళతో, ఫెసిలిటేటర్ ఒక రకమైన చప్పట్ల నుండి మరొకదానికి మారటానికి ఆదేశాలు ఇస్తారు. మరియు పాల్గొనే వారు అనుసరిస్తారు. ఇప్పుడు కళ్ళు మూసుకుని ఉన్న అనుభవాన్ని పునరావృతం చేద్దాం. వాటిని ఒక వేలు నుండి ఐదు వరకు నడిపించండి. మరియు ఐదు నుండి ఒక వేలు వరకు ఇది తేలికపాటి వర్షం నుండి భారీ వర్షం వరకు, మరియు భారీవర్షం నుండి తేలికపాటి వర్షం వరకు ఉంటుంది. తదుపరిదశ – పాల్గొనే వారిలో సగం మంది వర్షపు చుక్కల శబ్దాలను సృష్టిస్తారు. మరియు వారిలో సగం మంది కళ్ళుమూసుకొని ఆనందంగా నటిస్తారు.

అనుసరణీయ కృత్యం కోసం సూచించిన ప్రశ్నలు

- మీరు వర్షపు శబ్దాన్ని వినగలరా?
- వర్షానికి సంబంధించిన మీ బాల్యానుభవాలుగాని లేదా ఇతరాలు ఏమైనా మీకు గుర్తున్నాయా?
- మీరు వర్షంలో ఉన్నట్లు నటిస్తున్నప్పుడు ఎలా అనిపించింది?

కృత్యం - 2 (10 నిముషాలు)

వర్షం మీద థియేటర్ గేమ్ (సమూహాలను రూపొందించుటకోసం)

కృత్యాన్ని ప్రారంభించే ముందు సూచనలను వివరించండి, వారు అర్థం చేసుకొన్నారని నిర్ధారించుకోండి.

సూచనలు:

మనమందరం "భారీవర్షం పడుతోంది.... పరుగెత్తుతుంది ... పరుగెత్తుతుంది... అని సంగీతం గతానికి అనుగుణంగా పాడుకుంటూ పరుగెత్తుతాం. చెప్పిన సంఖ్యకనుగుణంగా వర్షంలో తలదాచుకున్నట్లు నటిస్తూ జట్లుగా ఏర్పడాలి. ఉదాహరణకు 'ఐదు' చెబితే ఐదుగురు జట్టుగా చేరి తలదాచుకున్నట్లు అభినయించాలి. ఒకవేళ మీరు ఐదుగురు కంటే ఎక్కువ లేదా అంతకంటే తక్కువ మంది ఉన్నా వారు ఆట నుండి వైదొలగాలి.

పాల్గొనేవారిని కావలసిన సంఖ్యలలో సమూహాలలో విభజించడానికి ఆటను ఇలాగే కొనసాగించవచ్చు. పాల్గొనే వారందరూ 'భారీవర్షం పడుతోంది. పరుగెత్తండి, ... పరుగెత్తండి అని అంటూ సంగీత వేగంతో లేదా పైన ఇచ్చిన విధంగా వేర్వేరు దిశల్లో పరుగెత్తడానికి ప్రయత్నిస్తారు. మీరు కోరుకున్న సంఖ్యను చేరుకొనే వరకు ప్రక్రియను పునరావృతం చేయండి. ఇక్కడ ఉద్దేశ్యం కేవలం లయను పాడే సమూహాలను తయారుచేడమే కాదు. సూచనలను అనుసరించరించడం. కానీ ఈ థియేటర్ ఆటలో ప్రతి ఒక్కరి ప్రమేయం 'వర్షం'తో మరియు దాని ద్వారా 'నీటి'తో అనుసంధానం కావడానికి ఉపయోగపడుతుంది. నాటకం అంతటా వారు మరియు వారి ప్రతి సమూహాన్ని వృత్తాకార / ముఖాముఖి అమరికలో కూర్చోమని చెప్పాలి. నిజంగానే భారీవర్షాలను నిజంగా ఎదుర్కొనడానికి హాలులో ఆశ్రయం కోసం ముందుగానే ఏర్పాట్లు చేసిఉంటే మంచిది. సమయాన్ని ఆదా చేయవచ్చు.

తదుపరి కృత్యంలో భాగంగా ఇతివృత్తం ఆధారంగా ఎన్ని ప్రశ్నలను అయినా జోడించవచ్చు.

నమూనా ప్రశ్నలు కొన్ని...

1. మీరు వర్షంలో ఆశ్రయం కోసం పరుగెడుతున్నప్పుడు ఏమి ఆలోచిస్తున్నారు?
2. ఈ పరిస్థితి గురించి వారి అనుభవాన్ని ఎవరు పంచుకోవాలనుకుంటున్నారు?

ప్రతి సమాధానం ఖచ్చితంగా ఇతర వాటి కంటే భిన్నంగా ఉంటుంది. కాబట్టి 5-6 మంది వ్యక్తులు ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పనివ్వండి.

SCERT TELANGANA

మదింపు కూడా అభ్యసనమే

- 'వర్షం' సంబంధిత అనుభవాలను చెప్పమనండి. వారు అన్వేషించడానికి మరియు నేర్చుకొనబోయే అంశంతో వాటిని అనుసంధానించండి.

- పాల్గొనేవారు పరస్పరం వినడం, ఆలోచించడం, అన్వేషించడం, ఊహించడం అనేవి బోధనావిధానంలో ఉపగమాలు.
- సమాధానాల కోసం వారి ప్రయత్నాలను ప్రోత్సహించండి మరియు అభినందించండి.
- చొరవ తీసుకునే సామర్థ్యం, దృష్టిపెట్టగలగడం, ఏకాగ్రత, సమయస్ఫూర్తి, గుర్తుంచుకోగలగడం, ఇచ్చిన సూచనలను అనుసరించే సామర్థ్యాన్ని సౌకర్యకర్త గమనించవచ్చు.
- వారి అనుభవాలను వివరించడానికి పదజాలం మరియు భావప్రసార నైపుణ్యాలను ఉపయోగించడం...

కృత్యము – 3 (30 నిముషాలు)

పోస్టర్ తయారీ (సమూహపని) ముందుగా మేథోమథనానికి సంబంధించిన ప్రశ్నలు అడుగాలి.

ఉదాహరణ :

- ఈ రోజు వర్షాలు ఎంత ముఖ్యమైనవి అని మీరు అనుకుంటున్నారు?
- ఈ రోజు నీరు ఒక సమస్య అని మీరు అనుకుంటున్నారా?
- నీరు భూమిపై మన జీవితాలను ఎలా ప్రభావితం చేస్తుందని మీరు అనుకుంటున్నారు?
- నీరు మనకు విలువైన వనరు అని మీరు ఎలా అనుకుంటున్నారు?

పోస్టర్(లు)ను తయారుచేయండి. పోస్టర్‌లోని విషయం వ్యక్తీకరణకు, ప్రదర్శనకు అనుగుణంగా ఉండాలి. మీ జట్టు యొక్క ఆలోచనలను పంచుకోవడానికి వీలుగా జట్లలో పనిచేయాలి. ప్రతి ఒక్కరూ (ఏదైనా ఉంటే CWSN తో సహా) ఈ ప్రక్రియలో భాగం కావాలి. ప్రతి జట్టులో ఒక వ్యక్తి దీని గురించి జట్టు నాయకుడిగా వ్యవహరిస్తే మంచిది.

- ***మేథోమథనం (బ్రెయిన్‌స్టార్మింగ్)*** అనేది పాల్గొనేవారిలో సృజనాత్మకతను ఉత్తేజపరిచే ఒక ఆచరణాత్మక అభ్యాసం, ఒక అంశానికి సంబంధించి వీలైనన్ని ఆలోచనలను అందించమని వారిని ప్రోత్సహించాలి. ఈ ప్రక్రియలో మూల్యాంకనం లేదు కాబట్టి సరైన లేదా తప్పు స్పందనలు అనేవి ఉండవు.

మదింపు (అసెస్‌మెంట్) :

ఈ కృత్యం 'పరిశీలన' అనే మదింపు సాధనను వినియోగించే అవకాశాన్ని కల్పిస్తుంది. మదింపు కూడా అభ్యసనమే అనే అంశాన్ని అవగాహన కల్పించడానికి దోహదపడుతుంది.

కృత్యము - 4 (30 నిముషాలు)

ప్రదర్శన మరియు ప్రశంసలు

పోస్టర్(లు) తయారీ పూర్తి అయిన తరువాత ప్రతి జట్టు వారిచే ప్రదర్శన చేయించడం. మరియు ఈ అంశంపై వారి ఆలోచనలను పంచుకోవడానికి అవకాశమివ్వాలి. ప్రశంస మరియు క్లిష్టమైన విశ్లేషణలను పరిశీలన రూపంలో స్వీయ, తోటివారి ద్వారా మదింపు చేయవచ్చు. కళను అభ్యసన మాధ్యమంగా ఉపయోగించుకొనే వారి సామర్థ్యాన్ని అంచనా వేయడానికి కృత్యాలను కూడా ఉపయోగించుకోవచ్చు.

స్వీయ మరియు తోటివారి ద్వారా మదింపు గురించిన సూచనలు / అంశాలు :

స్వీయ మూల్యాంకనం :

- *మేథోమథనం (బ్రెయిన్‌స్టార్మింగ్) జరిగిందా?*
- *జట్టులో సమన్వయం ఉందా?*
- *జట్టు కంటే ఒక వ్యక్తికి ఇస్తే ఈ పోస్టర్ తయారీ కృత్యం బాగుండేదని మీరు అనుకుంటున్నారా?*

తోటి వారి ద్వారా మదింపు :

- *ఇచ్చిన ఇతివృత్తానికి అనుగుణంగా పోస్టర్‌లోని విషయం / సందేశం ఏ మేరకు ఉపయోగకరంగా ఉంది?*
- *జట్టు పోస్టర్ ద్వారా దృశ్య రూపంలో జట్టు విషయాన్ని ప్రదర్శించగలిగిందా?*
- *పోస్టర్ చదవగలిగేలా ఉందా?*
- *పోస్టర్ గురించి ప్రదర్శన పోస్టర్ విషయానికి సరిపోతుందా?*
- *పోస్టర్ ప్రభావం ఎలా ఉంది?*

తదుపరి కృత్యం : (10 నిముషాలు)

జట్టు ప్రదర్శనల తరువాత సూచించిన ప్రశ్నలు మరియు సమాధానాలు (ప్రతి ప్రశ్నకు 8–10 స్పందనలు ఉండవచ్చు)

గమనిక : *పాల్గొనేవారు ఇచ్చిన సమాధానాలు చార్ట్ / బోర్డు మీద రాయవచ్చు.*

ఈ కృత్యం ప్రాథమిక / ప్రాథమికోన్నత తరగతులకు ఎంత ముఖ్యమైనదని మీరు భావిస్తున్నారు?

- ‘వర్షం’ మరియు ‘వర్షాల ప్రాముఖ్యత’ యొక్క ఈ అనుభవాన్ని ఎక్కడ అనుసంధానించవచ్చు?
- ఈ కృత్యం పిల్లల అభ్యసనానికి ఎలా సహాయపడుతుందని మీరు భావిస్తున్నారు?

SCERT TELANGANA

SCERT TELANGANA

కృత్యం – 5 (10 నిముషాలు)

పైన అడిగిన ప్రశ్నలు – జవాబులు, జట్టుపని ఆధారంగా సౌకర్యకర్త కళ ఆధారిత అభ్యసనం గురించి స్పష్టతను పొందడం.

1. కళాధారిత అభ్యసనం (ఆర్ట్ ఇంటిగ్రేటెడ్ లెర్నింగ్) అంటే ఏమిటి?
2. దృశ్యకళలు మరియు ప్రదర్శన కళలు అంటే ఏమిటి?
3. కళావిద్య మరియు కళాధారిత విద్యకు మధ్య తేడా ఏమిటి?
4. అభ్యసన ప్రక్రియను సమగ్రంగా మరియు అనుభవపూర్వకంగా చేయడంలో కళల పాత్ర ఏమిటి?
5. అభ్యసన ఫలితాలను సాధించడంలో కళ ఆధారిత అభ్యసనం (AIL) ఎలా తోడ్పడుతుంది?
6. కళాధారిత అభ్యసనం ఆనందకరమైన అభ్యసనంగా ఎందుకు పరిగణించవచ్చు?
7. సమ్మిళిత వ్యవస్థ నిర్మాణానికి (Inclusive Set-up) కళ ఆధారిత అభ్యసనం (AIL) ఎలా సహాయపడుతుంది?

> *పై ప్రశ్నల గురించి వివరణాత్మక వివరణ ఈ మాడ్యూల్ ప్రారంభంలో ఉంది. అయితే ఈ విషయంపై మరింత సమాచారం కోసం ప్రాథమిక ఉపాధ్యాయులకోసం ఆర్ట్ ఎడ్యుకేషన్‌పై శిక్షణ ప్యాకేజి మాడ్యూల్ నెంబర్ 4 మరియు 5 లోని తరచుగా అడిగే ప్రశ్నలను చూడండి. www.ncert.nic.in/departments*

కృత్యం – 6 (25 నిముషాలు)

కళ ఆధారిత అభ్యసనం గురించి ప్రణాళిక, వృద్ధిపరచడం (జట్టుపని) :

శిక్షణార్థులను జట్లుగా విభజించాలి. ఒక్కొక్క జట్టుకు ఒక్కొక్క సబ్జక్టును కేటాయించవచ్చు. ఉదాహరణకు పరిసరాల విజ్ఞానం, భాష, గణితం లేదా ప్రాథమికోన్నత స్థాయికి చెందిన సాంఘికశాస్త్రం, విజ్ఞానశాస్త్రం మొదలగునవి. 100% శిక్షణార్థులు భాగస్వాములయ్యేలా చూడాలి. కళ ఆధారిత అభ్యసనం ఉపగమం ద్వారా స్వీయ అనుభవాలను పొందడానికి ఇది ఒక మంచి అవకాశం.

కృత్యము – 7 (25 నిముషాలు)

ప్రదర్శన మరియు ప్రశంస :

- కళ ఆధారిత అభ్యసనం సెషన్ ప్రణాళికను పూర్తిచేసుకొన్న తరువాత ప్రతి జట్టు తాము చేసిన పనిని ప్రదర్శించాలి.

> *ఈ ప్రక్రియను అభ్యసనం కొరకు మదింపుగా అభ్యసన ఫలితాల సాధన గురించి ఉపయోగించవచ్చు.*

కృత్యం – 8 (10 నిముషాలు)

AIL పునశ్చరణకు ముఖ్యమైన సూచికలు (ప్రశ్న – జవాబు రూపంలో)

- దృశ్యకళలకు వర్తించే ఏవైనా 3 కృత్యాల పేర్లు చెప్పండి.
- ప్రదర్శన కళలలో ఏఏ విషయాలు చోటుచేసుకుంటాయి?
- కళ ఆధారిత అభ్యసనం అంటే ఏమిటి?
- కళ విద్య ఒక విషయంగాను మరియు కళాధారితవిద్యకు మధ్య ఉన్న భేదం ఏమిటి?
- అనుభవాత్మక అభ్యసనాన్ని కళ ఆధారిత అభ్యసనం ఎలా పెంపొందిస్తుంది? వివరించండి.
- కళ ఆధారిత అభ్యసనం (AIL) అభ్యసన ఫలితాలను సాధించుటలో సహాయపడుతుందా?
- 'కళ ఆధారిత అభ్యసనం (AIL) పాఠశాల విద్యలో ఏ దశలోనైనా వినియోగించవచ్చు?' దీనితో మీరు ఏకీభవిస్తారా?

ఈ సెషన్‌లో పరస్పరాధారిత అవకాశాలు

ప్రాథమికోన్నత దశ	ప్రాథమిక దశ
• English VIII Chapter No. 2 'Tsunami' • Hindi VII, (Vasant Part III) Chapter (No.16) "Bhor Aur Barkha" • Hindi VII, (Vasant Part III) Chapter (No.16) "Phani ki Kahani" • Hindi VII, (Durva Part III) Chapter No.14 Pani our Dhoop • Science, VI Chpater No. 14 Water • Science VII, Chapter No. 16 Water: A Precious Resource Chapter No. 18 'Waste Water Stody' • Science VIII Chapter No. 18 'Pollution of Air and Water.	• EVS, V Chpater No. 6 "Every Drop Counts" Chapter No. 07 'Experiments with water' • Hindi V, (Rimjhim), Chapter No. 16 'Pani Re Pani' Chapter No. 17 ' Choti Si Harnarc Nadi"

పైన తెలిపిన ఉదాహరణలను ఎన్.సి.ఇ.ఆర్.టి. పాఠ్యపుస్తకాల నుండి తీసుకున్నారు. రాష్ట్రంలోని పాఠ్యపుస్తకాల నుండి కూడా ఉదాహరణలు తీసుకోవచ్చు.

SCERT TELANGANA

ప్రాథమిక మరియు ప్రాథమికోన్నత తరగతులలో వివిధ సబ్జక్టులలో అవకాశమున్న అభ్యసన ఫలితాలు...

ప్రాథమికోన్నత – విజ్ఞానశాస్త్రంలో :

అభ్యాసకులు :

ప్రక్రియలలో మరియు దృగ్విషయాన్ని కారణాలతో అభ్యసన ఫలితాలు సంబంధం కలిగి ఉంటాయి. ఉదా: గాలిలో కాలుష్య కారకాల ఉనికితో పొగమంచు ఏర్పడడం, మానవ కార్యకలాపాలతో నీటిమట్టం క్షీణించడం మొదలైనవి రోజువారీ జీవితంలో శాస్త్రీయ భావనలు నేర్చుకోవడానికి వర్తిస్తుంది. ఉదా: నీటిని శుద్ధిచేయడం పర్యావరణాన్ని పరిరక్షించడానికి ప్రయత్నాలు చేస్తుంది. ఉదా: వనరులను న్యాయంగా ఉపయోగించడడం. ఎరువులు మరియు పురుగు మందుల నియంత్రిత ఉపయోగం. పర్యావరణ ప్రమాదాలు మొదలైన వాటిని ఎదుర్కోవడానికి మార్గాలను సూచించడం, రూపకల్పన, ప్రణాళిక, అందుబాటులో ఉన్న వనరులను ఉపయోగించుకోవడంలో సృజనాత్మకతను ప్రదర్శిస్తుంది. నిజాయితీ, నిష్పాక్షికత, సహకారం, భయం మరియు పక్షపాతాల నుండి స్వేచ్ఛను ప్రదర్శిస్తుంది.

ప్రాథమికోన్నత – భాషలో :

విన్న మరియు చదివిన రచనల (హాస్యము, సాహస, సామాజిక మొదలగు విషయాలపై ఆధారపడిన కథ, కవిత మొదలగునవి) యొక్క విషయం, సంఘటనలు, బొమ్మలు మరియు పాత్రలు, శీర్షిక మొదలగు వాటి గురించి సంభాషిస్తారు / ప్రశ్నలు అడుగుతారు / తమ స్వతంత్ర వ్యాఖ్య ఇస్తారు / తమ మాటలను తర్కిస్తారు / ముగింపు ఇస్తారు. తమ దగ్గరలో జరిగే విభిన్న సంఘటనల సూక్ష్మాలను దృష్టి పెడుతూ వాటిపై మౌఖికంగా తమ ప్రతిస్పందన వ్యక్తపరుస్తారు / ప్రశ్నలు అడుగుతారు / స్వేచ్ఛగా లేక ఉపాధ్యాయుని ద్వారా నిర్ణయించిన కృత్యంలో లేఖన ప్రక్రియను చక్కగా అర్థం చేసుకోవడంతో పాటు తమ లేఖనాన్ని పరీక్షించుకొంటారు మరియు లేఖన ఉద్దేశ్యము మరియు పాఠకుని బట్టి లేఖనములో మార్పుచేస్తారు. స్థాయిలను బట్టి ఇతర విషయాలు, వృత్తులు, కళలు మొదలగు (ఉదా: గణితము, సామాన్యశాస్త్రము, సాంఘికశాస్త్రము, నృత్యకళ, మెడిసిన్ మొదలగునవి) వాటిలో అనువర్తనమయ్యే పదకోశమును తెలుసుకుంటారు. మరియు సందర్భము, స్థితిని బట్టి అతను లేఖనము ఉపయోగిస్తారు.

ప్రాథమికోన్నతస్థాయిలో – కళల విద్య :

అభ్యాసకులు :

తరగతిగదిలో మరియు తరగతి వెలుపల కళల కృత్యాలలో పాల్గొనడం, ఆనందించడం జరుగుతాయి. అతని / ఆమె తోటివారు మరియు ఇతరులు తీసిన కళాకృతిని అభినందిస్తారు. కళాసామగ్రిని ఉపయోగించి లేదా ఐసిటి వాడకంతో విభిన్న ఇతివృత్తాలపై పోస్టరును తయారుచేస్తారు. రోల్‌ప్లే పర్యావరణ లేదా సామాజిక అంశాల కళాత్మకతను (రోల్ ప్లే) నాటకీకరణల ద్వారా ప్రదర్శిస్తారు. (తరగతి గది మరియు పరిసరాలను శుభ్రంగా మరియు అందంగా ఉంచడం, తరగతి గది ప్రదర్శనలలో సహాయపడడం, దృశ్యకళలలో పాల్గొనడం మరియు ఆసక్తితో ఆర్ట్స్ / ప్రదర్శనలు చేయడం మొదలైనవి)

ప్రాథమికస్థాయి – పరిసరాల విజ్ఞానం :

అభ్యాసకులు :

- మన దైనందిన జీవితంలో ప్రాథమిక అవసరాలైన ఆహారం, నీరు మొదలైన వాటిని అందుబాటు గురించి (యాక్సెస్) వివరిస్తారు. (ఉదా: నీటివనరు యొక్క నిల్వ) వనరులు (ఆహారం, నీరు) మరియు సాంస్కృతిక జీవితం మధ్య సంబంధాన్ని గుర్తిస్తాడు. (ఉదా: వేడి / చల్లని / ఎడారుల వంటి ప్రాంతాల్లోను, జీవన విధానాలను చేస్తాడు.)
- పరిశీలనల / అనుభవాల సమాచారాన్ని వ్యవస్థీకృత పద్ధతిలో నమోదు చేస్తారు. (ఉదా: పట్టికలు / స్కెచ్‌లు / ఆటోగ్రాఫ్‌లు / పై చార్టులలో) మరియు దృగ్విషయాలు, నమూనాలు, నిర్ధారణలను ముందుగానే ఊహిస్తారు. (Predicts) కార్యకారణ సంబంధాలను నిర్ధారిస్తారు. (Cause and effects) (ఉదా: తేలియాడే, మునిగిపోయే, మిక్సింగ్, భాష్పీభవనం, అంకురోత్పత్తి, చెడిపోవడం).
- వివిధ రకాల స్థానిక / వ్యర్థ పదార్థాలను ఉపయోగించి పోస్టర్లు, నమూనాలు మరియు రచనలు, కవితలు, నినాదాలు, యాత్రారచన (ట్రావెల్లాగ్) మొదలైన వాటిని రూపొందిస్తారు.
- సమాజంలోని పెద్ద సమస్యల గురించి తమ అనుభవంలోకి వచ్చినవాటి గురించి, తాము పరిశీలించిన వాటి గురించి, తమకు సంబంధించిన వాటి గురించి అభిప్రాయాలను చెప్తుతారు. వనరుల లభ్యతలోని వివక్షతను, అందుబాటు గురించి గొంతెత్తగలుగుతారు.
- సహజవనరులను ఆదా చేసే మార్గాలను సూచిస్తారు. వెనుకబడిన అణగారిన వర్గాల వారిపట్ల సున్నితత్వంను ప్రదర్శిస్తారు.

జీవన నైపుణ్యాల సాధన :

పరిశీలన, చొరవను ప్రదర్శించడం, బృందంతో కల్సిపనిచేయడం, భావప్రసారం, సమస్యాపరిష్కారం, నీటి గురించి జాగ్రత్త, పర్యావరణ పరిరక్షణ మొదలగువాటి గురించి మెరుగుపరచుకోవాలి.

కళాధారిత అభ్యసనం సెషన్ – 2

కళ కృత్యం పేరు : సామాన్యశాస్త్రం, సాంఘికశాస్త్రం మరియు భాషకు సంబంధించిన సందర్భోచిత జానపద కథలు.

కళ కృత్య రూపం : కథలు చెప్పుట / థియేటర్ / తోలుబొమ్మలాట / చేతిపని / డ్రాయింగ్ సంగీతం / కవిత్వం, కవితలు /

సామాన్యశాస్త్రం :

- 6వ తరగతి, పాఠ్యాంశం (నం. 9) – జీవులు మరియు వారి పరిసరాలు
- 7వ తరగతి – పాఠ్యాంశం (నం. 7) – వాతావరణం మరియు జంతువులు వాతావరణానికి అనుగుణంగా సర్దుబాట్లు చేసుకోవడం

SCERT TELANGANA

సాంఘికశాస్త్రం :

- 6వ తరగతి (మన గతాలు – భాగం –1) పాఠ్యాంశం (నెం. 2) – గిరిజన తెగల బాటలో
- 7వ తరగతి (మన గతాలు – భాగం –2) పాఠ్యాంశం (నెం. 7) – గిరిజనులలో తెగలు మరియు సంచార జాతులు వంటి ప్రత్యేకంగా గుర్తించబడిన తెగలు.

ఇంగ్లీషు :

- Class VI : (Honey Suckle: textbook in English) - chapter (No. 9) - Derest animals
- Class VI : (Honey Suckle: textbook in English) - chapter (No. 10) - The Banyan Tree.
- Class VI : (A pact with the Sun) - chapter (No. 1) - A Tale of two Birds
- Class VI : (A pact with the Sun) - chapter (No. 4) - The Friendly Mangoese
- Class VI : (A pact with the Sun) - chapter (No. 9) - What happended to the reptiles
- Class VIII : (It so happened, Supplementary Reader in English) - chapter (No. 11) - How the Camel got his hump
- Class VIII : (Honey Dew, Textbook in English) - chapter (No. 6) - This is Jody's Fawn

English (Honey Dew, Class VIII) Chapter No. 1- The Ant and the Cricket

సూచించిన మూల్యాంకనా సాధనాలు :

పరిశీలనా పత్రం, స్వీయ మూల్యాంకనం, తోటి వారి మూల్యాంకనం, శీర్షికలు (రూబ్రిక్స్), పోర్ట్‌ఫోలియో.

శిక్షణ లక్ష్యాలు :

జానపద కథల ద్వారా సామాన్యశాస్త్రం, సాంఘికశాస్త్రం మరియు భాషల మధ్య సమన్వయ క్రోడీకరణను ఈ మాడ్యూల్ పెంపొందించును.

అభ్యసన ఫలితాలు :

సూచించిన వ్యూహాలను అనుసరించిన తరువాత రాష్ట్రస్థాయి విషయనిపుణుల బృందం కింది సామర్థ్యాలను సాధించుటలో కృతకృత్యులౌతారు.

English Language లో...

అభ్యాసకులు

- punctuation, narration, dialogue delivery వాటి ఉపయోగాన్ని గుర్తిస్తారు. కథలోని విషయం ఆధారంగా dialogues ను రాయగలుగుతారు. తన తోటివారి వివిధ అనుభవాల నుండి వచ్చే విషయాలను శ్రద్ధగా వినుటకు ఆసక్తి చూపిస్తారు.

SCERT TELANGANA

- వివిధ రకాల సూచనలను (instructions) అనుసరిస్తారు. వాటిని విని, వివిధ రకాల ధ్వన్యనుకరణలను సమన్వయపరుస్తారు. వాటిని సృజనాత్మక కృత్యంలో ఉపయోగిస్తారు. తన గురించి మరియు తన పరిసరాల గురించి మాట్లాడుతారు. తన తోటి స్నేహితులతో సంభాషణలలో పాల్గొంటారు. అలాగే ఉపాధ్యాయులు, కుటుంబంతో కూడా చిన్న వాక్యాలల్లో మాట్లాడుతారు, ప్రతిస్పందిస్తారు.
- పాత్ర పోషణ (Role Play), పద్యపఠనం (Poetry recitation), నాటిక (skit), సందర్భోచిత ప్రదర్శన (drama) వంటి వివిధ కార్యకలాపాల్లో పాల్గొంటారు.
- తన చుట్టూ ఉన్న విషయాల గురించి ప్రశ్నలు అడుగుతారు. కథలు చెప్పుతారు. పాఠ్యాంశాలను చదువుతారు. వివిధ విషయాలమీద అవగాహనను పొందుతారు. వివిధ ఆధారాలనుండి విషయాలను సేకరించి వాటికి సంబంధించిన పుస్తకాలను చదువుతారు.

సామాన్య శాస్త్రంలో

అభ్యాసకులు

- తార్కిక వాదనలను వినిపిస్తారు, వివరిస్తారు. ముగింపును తెలియజేస్తారు.
- ఆధారాల సహితంగా తాను సమర్థించిన వాటి గురించి వివరిస్తారు.
- రోజువారీ జీవితానికి శాస్త్రీయ భావనలను జోడిస్తారు.
- ఆసక్తిని ప్రదర్శిస్తారు, ఉత్సాహంగా విమర్శనాత్మకంగా స్పందిస్తారు.
- ప్రణాళికలో సృజనాత్మకతను ప్రదర్శిస్తారు.
- కొన్ని సమస్యలకు పరిష్కార నైపుణ్యాలను చూపిస్తారు.
- వివిధ కార్యకలాపాల గురించి బాధ్యతలు స్వీకరించి చొరవ తీసుకొంటారు.
- తోటివారి సహకారంతో పనిచేస్తారు.
- ఇతరుల వాదనలను ఓపికగా వింటారు.
- పర్యావరణ పరిరక్షణకు మార్గాలకు సలహాలను ఇస్తారు.
- పర్యావరణ పరిరక్షణ పట్ల సున్నితత్వాన్ని పెంపొందించుకొంటారు.
- రోజు వారీ వాతావరణంలో వివిధ రకాల వైవిధ్యాలను ప్రశంసిస్తారు.
- పరస్పర ఆధారపడడం పట్ల సున్నితత్వాన్ని అభివృద్ధి చేయును.

SCERT TELANGANA

సాంఘిక శాస్త్రంలో

అభ్యాసకులు

- వైకల్యం ఉన్న వ్యక్తికి సంబంధించిన మూస చిత్రాల ద్వారా సహానుభూతిని ప్రదర్శిస్తారు.
- ఏదైనా వివక్షత చోటుచేసుకొన్న పరిస్థితుల గురించి ప్రతిస్పందిస్తారు.
- వైవిధ్యం కారణంగా తలెత్తే వివిధ సమస్యలపై భిన్నమైన అభిప్రాయాలను వ్యక్తం చేస్తారు.
- పరిసరాలను అన్వేషించడానికి ఆసక్తిచూపుతారు.

కళా విద్య (Art Education) లో

అభ్యాసకులు

- జట్టు కృత్యాలను అభినందిస్తారు.
- తరగతి గదిలో మరియు వెలుపల కళాకార్యకలాపాలను చేయడం మరియు ఆనందించటం అతని / ఆమె తోటివారు మరియు ఇతరులు చేసిన కళాకృతులను అభినందిస్తారు.
- కళాత్మక సామర్థ్యాలను ప్రదర్శిస్తారు.

  (తరగతి గది మరియు పరిసరాలను శుభ్రంగా మరియు అందంగా ఉంచడం, తరగతి గది ప్రదర్శనలో సహాయపడడం, దృశ్యకళలో పాల్గొనడం మరియు ఆసక్తితో కళా ప్రదర్శనలు ప్రదర్శించడం మొదలైనవి).

సంక్షిప్త పరిచయం

కృత్యంలోని విజ్ఞానశాస్త్రం

జానపద కథలలో ఆయాప్రాంతం యొక్క సామాజిక, చారిత్రక మరియు సాంస్కృతిక సందర్భం కలిగి ఉన్న విషయం అందరికీ తెలిసిందే. జానపద కథలు కాల్పనికతను ప్రదర్శిస్తాయి. ఈ కథలలో జంతువులు మాట్లాడడం, మనుషులు చీపురు వంటివి పైకి ఎగరడం వంటివి ఉంటాయి. అయితే ఈ జానపద కథలలో కొన్ని శాస్త్రీయ ప్రాతిపదికను కలిగి ఉండవచ్చు. జానపద కథలలో మరియు అద్భుత కథల యొక్క మనోజ్ఞతం మరియు ఆకర్షణను కొనసాగిస్తూనే ఈ కృత్యాల ద్వారా కాల్పనిక ప్రపంచాన్ని వాస్తవ ప్రపంచం నుండి అభినందించడానికి మరియు వేరుచేయడానికి పిల్లలకు మనం సహాయపడాలి. వారు జానపద కథను వర్ణించే దృష్టాంతాల ద్వారా పరస్పర ప్రతిచర్యలతో కూడిన కథ చెప్పే సెషన్లలో పాల్గొనాలి. ఈ జానపద కథను పంచతంత్రం కథల నుండి తీసుకొన్నారు. కొన్ని శాస్త్రీయ వాస్తవాలను చేర్చడానికి దీన్ని కొద్దిగా సవరించారు. కాల్పనికతలో చిన్నపిల్లలు భిన్నమైన ప్రపంచంలో నివసిస్తున్నారు. శాస్త్రీయ పదజాలం మరియు భావనలను నేర్చుకోగల ప్రపంచంలో ఈ కళాధారిత అభ్యసనాన్ని విద్యార్థులలో పెంపొందించడం ఉపాధ్యాయుల గురుతర బాధ్యత.

SCERT TELANGANA

ఈ మాడ్యూల్ జీవులు మరియు వాటి పరిసరాలు, ఆవాసాలలో వైవిధ్యం, వాతావరణం మరియు వాతావరణానికి జంతువుల అనుసరణల గురించి ఒక సమగ్రమైన అభ్యసనానికి అవకాశం కల్పిస్తుంది.

ఈ సెషన్‌కు అవసరమైన మొత్తం 2 గంటలు సమయం అవసరం.

అవసరమైన సామగ్రి

చార్ట్ పేపర్లు / స్కెచ్ పెన్నులు / క్రేయాన్స్ / పెయింట్స్ మరియు బ్రష్‌లు, నెట్‌క్లాత్ కట్టర్ / కత్తెర జత మరియు ఇతర సామగ్రి అవసరం. (AIL కార్యకలాపాల గురించి ప్రణాళిక చేసేటప్పుడు స్థానికంగా లభించే ప్రత్యేక సామగ్రికి ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం మంచిది)

బోధనా వ్యూహాలు

సౌకర్యకర్త (ఫెసిలిటేటర్)కు సూచనలు

అభ్యాసకులు జట్టు కృత్యాలలో నిమగ్నులై ఉంటారు. ఈ జట్లు కులం, మతం, లింగం, సామర్థ్యాల పరంగా కాకుండా భిన్నమైనవిగా ఉండేలా జాగ్రత్తపడాలి. ప్రత్యేక అవసరాలున్న పిల్లలు వారి సామర్థ్యాలకు అనుగుణంగా జట్లలో పాల్గొనాలి. సౌకర్యకర్త (ఫెసిలిటేటర్) అన్ని ప్రదర్శనల తరువాత లేదా ప్రతి ప్రదర్శన తర్వాత చర్చను ప్రారంభించవచ్చు. చర్చ సమయంలో గుర్తించాల్సిన వివిధ విభాగాల నుండి విషయాన్ని సమగ్రంగా అనుసంధానించటం, మూల్యాంకనం చేయడం వంటివి ఏకకాలంలో నిర్వహిస్తారు. ఫెసిలిటేటర్ తరగతి గదిని ఐదుమంది చొప్పున ఎనిమిది గ్రూపులుగా విభజించాలి. తరగతి గదిలోని విద్యార్థుల సంఖ్యను బట్టి గ్రూపుల సంఖ్య మారవచ్చు. ప్రతి గ్రూపు కూడా సందర్భసహిత చిత్రాలు, పోస్టర్లు, తోలుబొమ్మలు, ఆధారాలు తయారుచేయడం మరియు సన్నివేశాన్ని రూపొందించడం, సంభాషణలు రాయడం వంటివి నిర్వహించేలా చూడాలి.

జట్లలో స్తబ్దత పోవడానికి కృత్యం (ఐస్ బ్రేకింగ్ కృత్యం) (20 నిమిషాలు) :

పరిచయ కార్యక్రమంతో ప్రారంభమవుతుంది. ఆ పరిచయం ఏదైనా ఒక జంతువు ధ్వనిని అనుకరించటం లేదా దాని బొమ్మను వేయటంలాంటి ఒక ఆసక్తికరమైన ప్రక్రియగా ఉండాలి. ప్రత్యేకమైన ఆ జంతువును ఎందుకు ఇష్టపడుతున్నారో అందరూ వివరిస్తారు. ముఖభాగాలు, సంకేత భాష, కొన్ని పంక్తుల కథనం, నటన ద్వారా, నృత్యం ద్వారా ఏ భాషలోనైనా, వ్యక్తీకరణ రీతిలో లేదా ఎలాంటి కార్యకలాపాలలోనైనా వ్యక్తీకరించడానికి వారికి స్వేచ్ఛ ఉంటుంది. ఇది ప్రతి ఒక్కరూ సృజనాత్మకంగా ఆలోచించడానికి మరియు ఊహించుకోవడానికి వీలుకల్పిస్తుంది. విషయాలను కొత్తగా ప్రదర్శించే మార్గాలు, ఇతరులు ప్రదర్శించినవి ఓపికగా మరియు విమర్శనాత్మకంగా వినడం జరుగుతుంది.

- *డాన్సు ద్వారా డ్రాయింగ్, అక్షరాల ప్రకారం ఏదైనా కళారూపాన్ని ఉపయోగించడం ద్వారా కేటాయించిన సన్నివేశాల కోసం 1. తలపాగాలు (హెడ్‌గేర్స్) / 2. ఆధారాలు (ప్రాప్స్) / 3. చేతులతో ఆడించే తోలుబొమ్మలు (గ్లోవ్ పపెట్స్) / సందర్భ సహిత చిత్రాలు / 4. ముసుగులు (మాస్క్) / తోలుబొమ్మలను సిద్ధంచేయడానికి జట్లను కేటాయించవచ్చు. కేటాయించిన సన్నివేశంలో సంఘనలు. (ఇది లభ్యతకు లోబడి ఆర్ట్స్ అండ్ క్రాఫ్ట్స్ ఉపాధ్యాయుల మార్గదర్శకత్వంలో చేయవచ్చు.)*

SCERT TELANGANA

- చేతిలో ఉన్న వనరులను ఉపయోగించుకోవడంతో ఈ ప్రక్రియలో విభిన్న కేశాలంకరణ, వస్త్రాల మరియు మేకప్‌లను వారికి కేటాయించిన సన్నివేశాల ప్రదర్శన కోసం అవకాశాలు కల్పించింది.
- వారికి కేటాయించిన అంశం గురించి చర్చించండి. ప్రణాళిక చేయమనండి, సన్నివేశాన్ని ప్రదర్శించమనండి. ఇది ఏకాంకిక / తోలుబొమ్మలాట / కథాకథనం / మూకాభినయం / ప్రాంతీయ జానపద కళారూపం... కావచ్చు.
- ప్రాణుల జీవులు మరియు వాటి పరిసరాలు, వాతావరణం మరియు జంతువులను వాతావరణానికి అనుకరణలు, గిరిజన, తెగలు వంటి వివిధ భాగాలకు సంబంధించిన అనుసంధానాల ప్రకారం ఈ దృశ్యాలకు సంబంధించిన ప్రశ్నల ద్వారా ఫెసిలిటేటర్ చర్చకు నాయకత్వం వహిస్తారు. సమాచార జాతులు మరియు ప్రత్యేక గుర్తింపుగల సంఘాలు మొదలైవాటి గురించి జ్ఞానాన్ని పొందుతారు. జ్ఞానాత్మక రంగం వృద్ధి చెందుతుంది.

జట్టు కృత్యం

దృశ్యం – 1 గ్రూప్ – 1....

చాలా కాలం క్రితం ఒక పెద్ద సరస్సులో అనేక నీటిమొక్కలు మరియు జంతువులు వృద్ధి చెందాయి. సరస్సులోని నీరు చాలా శుభ్రంగా మరియు నీలం రంగులో ఉంది. కమలం, వాటర్‌లిల్లీ వంటి పొడవైన కాండంగల్గిన మొక్కలకు కలిగి ఉంది. మునిగిపోయిన హైడ్రిల్లా మొక్క మరియు వాలిస్నేరియా (టేప్ గడ్డి) అందంగా వీస్తున్నాయి. ఉపరితలం మీద సున్నితంగా తేలియాడే డక్వీడ్ మరియు వాటర్ హైసింత్స్ ఉన్నాయి. మైక్రోస్కోపిక్ ఆల్గే, నీటికి ఆకుపచ్చ రంగును ఇచ్చింది. చిన్న చేపలు అన్ని కలసి అకస్మాత్తుగా పురుగులతో పోరాడతాయి. సరస్సులోని పెద్ద చేపలు కీటకాల జనాభాను అదుపులో ఉంచాయి. తాబేలు ఆహారం కోసం వెతుకుతున్నాయి మరియు హెరాన్లు తమ వేటను పట్టుకోవడానికి మోకాలు లోతులో నిలుస్తాయి. ఒక జత కింగ్‌ఫిషర్లు తమ తదుపరి భోజనం పొందడానికి నీటిలో ఒక చెట్టుకొమ్మపై కూర్చుని నీటిలో దూకుటకు ఎదురుచుస్తున్నాయి. కప్పలు సరస్సులో వెలుపలకు, నీటిలోకి దూముకుతున్నాయి. అవి దుముకుటకు ఈ సరస్సు ఒక నివాసంగా ఉంది. దీనిలో ప్రతి జీవికి ఆహారం, ఆశ్రయం, రక్షణ మరియు చిరుకప్పలకు ఆహారమును నీటిపాచి (ఆల్గే) మీద ఉంచుతున్నాయి. పునరుత్పత్తికోసం దానికి సహచరుడు దొరుకుతాడు.

దృశ్యం – 2 గ్రూప్ – 2....

వీరందరిలో, రెండు చేపలు మరియు ఒక కప్ప మంచి స్నేహితులు. వారు ఒకరితో ఒకరు కలిసి ఆటలు ఆడుతారు. కొన్నిసార్లు ప్రస్తుత వార్తలను చర్చిస్తారు. కప్పకు భిన్నంగా చేపలు చాలా తెలివైనవి మరియు చురుకుగా ఉండేవి. అందులో ఒక చేప శత్రువును గమనించడం మరియు శత్రువు బారి నుండి తప్పించుకోవడానికి అర్థవంతంగా వంద ఉపాయాలు తెలుసుకోవడం గురించి ప్రగల్భాలు పలుకుతుంది. కప్ప దాని ముఖం మీద గందరగోళ రూపంతో కళ్ళను రెప్పలను మూస్తుంది పరుస్తుంది. అది కొన్ని ఉపాయాల గురించి ఆలోచించగలదు. అయినప్పటికీ, ముగ్గురు ప్రతిరోజూ కలుసుకున్నారు మరియు భారీ తామర ఆకులు మరియు మనోహరంగా వికసించడం కనబడుతుంది. వారు తమ సాధారణ పూర్వీకుల వీరోచిత కథలను ఒకొరికొకరు చెబుతారు.

SCERT TELANGANA

దృశ్యం - 3 గ్రూప్ - 3....

ఒక సాయంత్రం పశ్చిమ ఆకాశంలో సూర్యుడు అస్తమించేటపుడు, కొంతమంది మత్స్యకారులు సరస్సు వద్దకు వచ్చారు. వృద్ధ మత్స్యకారుడు, "ఈ సరస్సు చేపలు మరియు రొయ్యలతో నిండివుంది. మనం ఎందుకు తెల్లవారుజామున ఇక్కడికి వచ్చి వాటిని పట్టుకోకూడదు" అని అన్నాడు. "మంచి ఆలోచన" అని వేరొక మత్స్యకారుడు మెరుస్తున్న కళ్ళతో అన్నాడు.... తరువాత వారిద్దరూ దూరంగా వెళ్ళిపోయారు.

దృశ్యం - 4 గ్రూప్ - 4 ....

ఒక్క క్షణం ముగ్గురు స్నేహితులు మూగబోయారు. అప్పుడు కప్ప దాని తెలివితో "మీరు విన్నారా? మనం ఇప్పుడు ఏమి చేయాలి? ఉండాలా లేదా ఏమైపోవాలా? ఇప్పుడు మనం ఏం చేయాలి? రేపు ఉదయాన్నే వారు తమ వలలతో ఇక్కడ ఉంటారు!" అని భయంతో అది పైకి కిందికి దూకడం ప్రారంభించింది. వెయ్యి ఉపాయాలు తెలిసిన చేప గట్టిగా నవ్వడం ప్రారంభించింది. ఇది కప్పను శాంతింపజేయడాన్ని ప్రయత్నించింది. భయపడవద్దు మనం ఎందుకు పారిపోవాలి? నా బుర్రలో పెద్ద సంఖ్యలో ఉపాయాలు ఉన్నాయి. తప్పించుకోవడానికి వేల మార్గాలు ఉన్నాయి. నాకు అవన్నీ తెలుసు. నేను నిన్ను కూడా రక్షిస్తాను. ఇతర చేపలు అపుడు "భయపడవద్దు. గాలి మరియు సూర్యరశ్మికణాలు కూడా ప్రవేశించలేని చోటికి నీవు చేరుకోగలవు.

"నీవు నీ ఇంటిని విడిచి వెళ్ళిపోవలసిన అవసరం లేదు" అని ఇతర చేపలు చెప్పినపుడు కప్ప ఇంకా అనిశ్చితంగా అనిపించింది. "నా జ్ఞానంతో నేను నిన్ను రక్షిస్తాను. ఇల్లు ఇల్లే, దానిని ఏ స్వర్గంతో కూడా పోల్చవద్దు" అని చెప్పాయి...

దృశ్యం - 5 గ్రూప్ - 5 ....

కానీ కప్ప యొక్క సందేహాలు అలాగే ఉన్నాయి. అది తిరిగి దాని ప్రశాంతతను పొందింది. "నా మిత్రులారా, వినండి, ప్రస్తుతం నేను మత్స్యకారుల వలలో చిక్కుకోకుండా తప్పించుకోవడానికి ఒకే ఒక ఉపాయాన్ని ఉపయోగించాలని అనుకుంటున్నాను. కాబట్టి నేను నా భార్యతో బయలుదేరుతున్నాను" అని చెప్పింది. కప్ప దాని భార్య సరస్సు నుండి దూకి పక్కనున్న ఒక చెరువులోకి గంతులేసుకుంటూ వెళ్ళిపోయాను. వారు వెళ్ళిపోతుంటే చూస్తూ ఉన్న చేపలు తలలు అడ్డంగా ఊపుతూ "తెలివి తక్కువ మూర్ఖులు, వారు నిజంగా బయలుదేరవలసిన అవసరం లేదు" అని అన్నాయి. చేపల మాటలలో భావాన్ని మీరు గ్రహించే ఉండాలి.

దృశ్యం - 6 గ్రూప్ - 6 ....

మరుసటిరోజు తెల్లవారు జామున మత్స్యకారులు సరస్సు వద్దకు వచ్చి వలలు వేశారు. వారు చేపలు, తాబేళ్ళు, పీతలు మరియు కప్పలను పెద్ద ఎత్తున పట్టుకున్నారు. అస్తమించే సూర్యుడు ఎర్రగా మారినపుడు, మత్స్యకారులు తాము పట్టుకొన్నివాటిని నింపుకొని గ్రామానికి తిరిగి వెళ్ళారు.

దృశ్యం - 7 గ్రూప్ - 7 ....

తిరిగి వెళ్ళేటప్పుడు, మత్స్యకారులు కప్ప మరియు అతని భార్య కూర్చున్న కలువ కలిగి ఉన్న చెరువు గుండా వెళ్ళారు. కప్ప వారిని చూసి వారి వెనుక భాగంలో నింపబడిన క్యాన్‌లను గమనించి వారు తన మంచి స్నేహితులను

తీసుకెళుతున్నారని విచారంగా అనుకున్నాడు. కప్ప భారమైనహృదయంతో భార్యవైపు తిరిగి తన వేలును చూపిస్తూ, "ఇదిగో చూడు! నా స్నేహితులు ఎలా ఉన్నారో! వారు తరువాత ఎక్కడికి వెళ్ళతారో తలచుకుంటే నాకు భాధ, భయం కలుగుతున్నాయి. వారు తరువాత వేపుడు పాత్ర (ఫ్రైపాన్)లో ఉంటారో, కూరలో ఉంటారో లేదా తందూరీలో ఉంటారో?" అని కప్ప అంటే, అతని భార్య అతని వైపు తిరిగి, "మనము మన పాత ఇంటికి తిరిగి వెళ్ళితే మంచిది కాదా? మత్స్యకారులు కొంతకాలం మన సరస్సులో వలలు వేయరు కదా! కప్ప ఆమె చెప్పిన దానిలో కొంత అర్థాన్ని గ్రహించి మరియు అలా చేయడానికి అంగీకరించింది.

దృశ్యం – 8 గ్రూప్ – 8 ....

కాబట్టి వారు బయటకు దూకి తిరిగి వారి పాత ఇంట్లోకి ప్రవేశించారు. వారు అక్కడ చూసిన విషయంతో వారి కళ్ళను వారే నమ్మలేకపోయారు. వారు షాక్ అయ్యారు. వారు ఊహించినట్లుగా ఎవరో ఒకరి పళ్ళెములోనికి ఆహారంగా మారిపోయి ఉంటాయని భావించిన రెండు చేపలను అక్కడ చూసేసరికి కప్పకు అతని భార్యకు పూర్తి సంతోషంతో కూడిన ఆశ్చర్యం కలిగింది. వారు ఆ చేపలను చాలా కుతూహలంగా అడిగారు – "మీరు ఎలా తప్పించుకొన్నారు?– అప్పుడు ఆ చేపలు ఒకే కంఠంతో ఏకీకృతంగా పాడాయి.

"మేము మా బలహీనతను గుర్తిస్తాం

మేము మా బలాన్ని అనుకూలపరచుకుంటాం

మా మనుగడను మేం మరింత నిర్ధారించుకుంటానికి

మేం చాలా ఎక్కువ దూరం వెళతాం"

అభ్యసనంగా మూల్యాంకనం :

ప్రదర్శన సమయంలో సౌకర్యకర్తలు (ఫెసిలిటేటర్లు) అక్కడ పాల్గొనే వారి చొరవను, నైపుణ్యాలను పరిశీలించవచ్చు. అలాగే వారి సమాచార (కమ్యూనికేషన్) నైపుణ్యాలను, సహకారాన్ని, అవగాహనను, ఆలోచనల స్పష్టతను, విషయాలను ప్రదర్శించడంలో సృజనాత్మకతను, వాటికి అనుగుణంగా విషయాలను కల్పడం మరియు వాటి విషయాలను తదనుగుణంగా అభివృద్ధి చేయడం, వనరుల వినియోగం మొదలైనవి అన్నింటినీ సౌకర్యకర్త పరిశీలించవచ్చు.

చర్చ కోసం ప్రశ్నలు :

వివిధ అధ్యయన విషయాలపై చర్చకోసం ఈ క్రింది ప్రశ్నలను ఉపయోగించవచ్చు.

(1) సరస్సులో పనిచేసే ఆహారగొలుసును సూచించండి.

(2) డక్వీడ్ మరియు నీటి హైసింత్ అనే మొక్కలు నీటి ఉపరితలంపై తేలుతాయి. వాటికి వేరులు / మూలాలు ఉన్నాయా? అవి పోషకాలను ఎలా గ్రహిస్తాయి?

(3) ప్రజలు నివసించడానికి స్థలాన్ని ఎలా ఎంచుకుంటారు?

(4) మారుతున్న వాతావరణం మానవుడి జీవన శైలిని ఎలా ప్రభావితం చేసింది?

(5) రెండు చేపలు శత్రువుల చూపునుండి/ పరిశీలనల నుండి/ పట్టు నుండి తప్పించుకోవటానికి ఉపయోగించిన కొన్ని యుక్తులు (ట్రిక్స్) పేర్లు తెలపండి.

(6) మనము ఈ యుక్తులు (ట్రిక్స్)ను ఒక లక్షణంగా పరిగణించనట్లయితే, అవి ఒక జీవరాశిని దాని నివాస స్థలంలో బాగా జీవించడానికి వీలుకల్పిస్తాయా?

(7) మీరు ఎప్పుడైనా చేపలు పట్టారా? లేదా ఎవరైనా చేపలు పడుతుంటే చూశారా? అలా పట్టడానికి ఉపయోగించే సంప్రదాయ సామగ్రి మరియు పరికరాలు ఏవి?

(8) చేపలు పట్టడం అనేది పెద్ద స్థాయిలో లేదా వాణిజ్య స్థాయిలో ఎలా జరుగుతుంది?

(9) "ఇల్లు ఇల్లే మరియు ఏ స్వర్గమును కూడా దీనితో పోల్చలేం" – ఈ వాక్యంతో మీరు ఏకీభవిస్తారా? ఇంట్లోని భౌతిక సౌకర్యాలు కాకుండా, ఇంటిని ప్రత్యేకంగా చేసే ఇతర అంశాలు ఏమిటి?

(10) సరస్సును వదలిపెట్టుటలో కప్పలు త్వరగా నిర్ణయం తీసుకోవటానికి సహాయపడిన కప్పలలోని రెండు అనుకూల / సర్దుబాటు చేసుకొనగలిగే రెండు లక్షణాలను తెలపండి?

(11) పురాతన కాలంలో సమాచార వనరులు ఏమిటి?

(12) ఈ కథలోని నీతి ఏమిటి?

(13) కప్ప భార్య తిరిగి పాత ఇంటికి వెళ్ళదామని భర్తకు ఇచ్చిన సూచన తెలివైనదని మీరు అనుకుంటున్నారా? ఎందుకు?

(14) ఒక నిర్ణయం తీసుకోవడానికి మీరు ఏ సోపానాలను ఎంచుకొంటారు?

సూచనలు (హింట్స్) :

1. మీకు ఏమికావాలో తెలుసుకోండి?
2. సమస్యను అర్థం చేసుకోండి.
3. ఎంపికలను బాగా పరిశీలించండి.
4) ఉత్తమ ఎంపికను ఎంచుకోండి.

(15) ఏదైనా నిర్దిష్ట జీవి యొక్క జనాభా క్షీణించినపుడు లేదా విపరీతంగా పెరిగినపుడు ఏం జరుగుతుంది?

(సూచన: ఆహార గొలుసుకు భంగం కలిగించవచ్చు. జీవసంబంధమైన అంతరాయమునకు దారితీయవచ్చు)

SCERT TELANGANA

(16) సుస్థిర జీవవైవిధ్యం అంటే ఏమిటి?

సూచనలు (హింట్స్):

జీవవైవిధ్యాన్ని పరిరక్షించడానికి వ్యక్తులుగా మనం ఏమి చేయగలం? ఉదాహరణకు, మనం తక్కువ తినవచ్చు మరియు మనం తినే వాటి గురించి మరింత జాగ్రత్త వహించవచ్చు.

(17) చేపలు నీటిలో ఈతకొట్టడానికి సహాయపడే అనుకూల లక్షణాలను వివరించండి.

(18) చేపలు నీటిలో శ్వాసించడానికి సహాయపడే ఉన్న అనుకూల లక్షణాలను వివరించండి.

(19) కప్ప తన శత్రువు నుండి తప్పించు కోవడానికి దాని మనసులో ఉన్న ఉపాయాలు తెల్పండి?

(20) కప్పలను ఉభయచరాలు అని ఎందుకు పిలుస్తారు?

(21) వాటికి ఒకేరకమైన పూర్వీకులు ఉన్నట్లు ఎందుకు చెప్పారు? వాటికి ఒకేరకమైన పూర్వీకులు ఉన్నట్లుగా ఏ ఆధారంతో మీరు నిరూపించగలరు?

(హింట్స్: కప్పల జీవిత చక్రంలో మొదటి దశ చేపలాంటి టాడ్‌పోల్స్ రూపంలో ఉంటుంది.)

(22) మనదేశంలో విపత్తులు రాకముందే వాటి నివారణ అమలుపరిచే ఏవైనా ప్రదేశములు మీకు తెలుసా? దూరదృష్టితో ఆస్థినష్టం మరియు ప్రాణనష్టం తగ్గించుటకు వారి చేపట్టే సోపానాలకు చర్చించండి.

(23) మీరు ఏదైనా విపత్తు సంభవించే ప్రాంతంలో నివసిస్తున్నారా? మీ ఇంట్లో మీరు ముందస్తు విపత్తు నివారణ ఏర్పాట్లు ఏమి చేశారు? స్థానిక అధికారులు ఎలాంటి చర్యలు తీసుకొన్నారు?

పై ప్రశ్నలు ద్వారా అభ్యసన ఫలితాల కింద పేర్కొన్నసామాన్యశాస్త్ర భావనలు మరియు సామర్థ్యాలను అర్థంచేసుకోవడానికి ఒక అవకాశం కల్పిస్తుంది.

కృత్యం :

- ఉపాధ్యాయుడు పైన తెలిపిన సూచనలు చర్చకు తోడ్పడే కలిగిన మరొక జానపద కథను లేదా జానపదాన్ని ఎంచుకోవచ్చు. కొన్ని శాస్త్రీయ వాస్తవాలను చేర్చడానికి దీనిని సవరించవచ్చు. ప్రాంతీయ భాషలోని కథలను కూడా ఎంచుకోవచ్చు.
- పాఠ్యపుస్తకం నుండి కథలకు ఎంచుకొని కూడా కృత్యం నిర్వహించవచ్చు.

గమనిక : *సెషన్స్ 3, 4 మరియు 5 లను సామర్థ్యం పెంపొందించే కార్యక్రమంలో సెషన్ 1 మరియు 2 గా కూడా నిర్వహించవచ్చు.*

కరదీపిక
3

కళాధారిత అభ్యసనం సెషన్ – 3

హిందీ, తరగతి : VIII, పాఠం, NCERT (వసంత్ భాగ్ – III)

చాప్టర్ – 16, 'పానీ కీ కహానీ'

కళాకృత్యం యొక్క రూపం

రోల్ ప్లే లేదా నుక్కర్ నాటక్(Nukkar Natak)

సమయం : 2 గంటలు

ఇక్కడ ప్రతిపాదించిన కృత్యాలు తుదిఫలితంగా కాకుండా, అభ్యసనా ప్రక్రియగా నిర్వహించాల్సిన అవసరం ఉందని తెలుసుకోవడం.

విభిన్న శిక్షణా ఫలితాలను వివరిస్తుంది :

- పర్యావరణం యొక్క విభిన్న భాగాలను మరియు వాటి మధ్య పరస్పర సంబంధాన్ని వివరిస్తుంది.
- గాలి, నీరు, శక్తి, వృక్షజాలం మరియు జంతుజాలం వంటి సహజ వనరుల పరిరక్షణ అవసరానికి సున్నితత్వాన్ని చూపుతుంది.
- నీరు, నేల, అడవి వంటి సహజ వనరులను న్యాయంగా ఉపయోగించడాన్ని సమర్థిస్తుంది.

గమనిక: *ప్రతి అభ్యసన ఫలితం గురించి ఒక చిన్న నాటకం లేదా వీధి నాటకం (నుక్కర్ నాటక్) విడిగా ప్రదర్శించవచ్చుని ఇక్కడ పేర్కొనడం విశేషం. అదే విధంగా, రెండు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ అభ్యసన ఫలితాలను ఒకే పని తీరు ద్వారా పరిష్కరించవచ్చు. ఇది ప్రదర్శించే నాటిక సమయ పరిమితిని బట్టి ఉంటుంది.*

అవసరమైన సామాగ్రి :

- స్క్రిప్ట్‌కు అనుగుణంగా కుర్తా, పైజమా, ధోతి, గాంధీటోపి, దుపట్టాలు, తలపాగాలు (టర్బన్లు), ప్యాంట్–షర్ట్, స్థానికంగా లభించే వాయిద్యాలైన ఢోలక్, మంజీరా, (దమ్ము AIL కార్యకలాపాలను ప్రణాళిక చేసేటప్పుడు స్థానిక నిర్దిష్ట సామగ్రికి ప్రాధాన్యత ఇవ్వడానికి సిఫార్స్ చేశాను.)
- సెషన్ – 1లో ఇచ్చిన విధంగానే దృశ్య కళా సామగ్రి (విజువల్ ఆర్ట్‌మెటీరియల్)
- కృత్యం అవసరానికి అనుగుణంగా నేపథ్య సంగీతం కోసం ఐసిటి వినియోగం.

కృత్యాలు (Activities)

సోపానం – 1 (1వ దశ) :

సౌకర్యకర్త (ఫెసిలిటేటర్) తరగతి గదిలో మేధోమధనం (బ్రెయిన్ స్ట్రామింగ్) సెషన్‌ను నిర్వహించాలి. దీనిలో అభ్యాసకులకు థియేటర్ గురించి వివరించాలి. ఏదైనా ఒక ముఖ్యమైన సామాజిక అంశం లేదా సామాజిక

SCERT TELANGANA

సమస్య, దానికి అవసరమైన పరిష్కారం కోసం అవసరమైన చర్యలు సోపానాలుతో కృత్యం / (Activity) రోల్‌ప్లే లేదా వీధి నాటకం (నుక్కర్ నాటక్) ద్వారా అధ్యాయం నాటకీకరణ చేయడం గురించి ఫెసిలిటేటర్ ఒక చిన్న కథనం గురించి చెప్పవచ్చు. విద్యార్థులను 6–8 మంది సభ్యులతో కూడిన చిన్న సమూహాలుగా విభజించాలి. ప్రతి సమూహం దానిలో వ్యవహరించే భావన / సమస్యలను అర్థం చేసుకోవాలనే ఉద్దేశంతో అధ్యయాన్ని జాగ్రత్తగా చదువమని కోరవచ్చు. అంశం ఇతివృత్తాన్ని గురించి, దాని నుండి ఏమి నేర్చుకున్నారో దాంట్లోని అంతర్లీనంగా ఉన్న సందేశం గురించి జట్టు ప్రదర్శించాలి.

సోపానం – 2 :

సౌకర్యకర్త (ఫెసిలిటేటర్) ఇతర సహచరులు మరియు విద్యార్థులు సహాయంతో సమూహ సభ్యులకు వేర్వేరు పాత్రలను కేటాయిస్తారు. సాంఘిక శాస్త్రం, భాష మరియు విజ్ఞాన పాఠ్యపుస్తకంలోనే ఇతర అధ్యాయాల ఆధారంగా రోల్‌ప్లే లేదా వీధి నాటకం (నుక్కర్ నాటక్) యొక్క నిర్వహణ కోసం విద్యార్థుల బృంద సభ్యులు తమ పాత్రలను మార్చుకొంటారు. ప్రతి విద్యార్థికి కనీసం ఒక్కసారైనా ఒక పాత్రను నటించే అవకాశం లభిస్తుంది. వేదికను ఏర్పాటు చేయడానికి, చిత్రం యొక్క రూపకల్పన మరియు చిన్న డైలాగులు రూపొందించడానికి అవకాశం ఇవ్వాలి.

సోపానం – 3 :

ప్రత్యేకించి, అధ్యాయం చదివేటప్పుడు లేదా టీవీలో ఈ పాత్రలను చూసేటప్పుడు అభ్యాసకులు వాటిని అర్థం చేసుకున్న విధంగా, ఫెసిలిటేటర్ యొక్క సహచరులు ఏదైనా పాత్రను అభ్యాసకుల ముందు ప్రదర్శించవచ్చు. సారూప్య పాత్రల ఆధారంగా ఒక లఘు చిత్రం (షార్ట్ మూవీ) ద్వారా ఈ పాత్రల మధ్య పరస్పర సంబంధాలు ఎలా ఉంటాయో తెలుసుకోవడానికి వాటిని అభ్యాసకులకు చూపించవచ్చు. సంభాషణ శైలి, హావభావాల, శారీరక భాష (బాడీ లాంగ్వేజ్) వేర్వేరు పాత్రలకు సంబంధించిన వాటి గురించి దృష్టిపెట్టడానికి ఫెసిలిటేటర్ (సమన్వయకర్త) నిరంతరం ప్రేరేపించాలి. ఎందుకంటే ఇది ప్రదర్శనను సమర్థవంతంగా చేస్తుంది.

సోపానం – 4 :

రోల్ ప్లే యొక్క స్క్రిప్ట్ అభ్యాసకులకు హావభావాలు మరియు శరీర భాష గురించి కొన్ని సూచనలతో వివరించబడుతుంది. ఫెసిలిటేటర్ అభ్యాసకులను అవసరమైన సామగ్రిని గుర్తించమని మరియు దానిని ఏర్పాటు చేయడానికి పరస్పర సహకారాన్ని (దుస్తులు వంటివి) అడుగుతారు. స్క్రిప్ట్ అవసరం మేరకు అభ్యాసకులు కొన్ని బొమ్మలు మరియు (పోర్ట్రెయిట్) చిత్రాలను కూడా తయారుచేయవచ్చు. విషయం (థీమ్) ప్రకారం వేదిక ఏర్పాటు చేస్తారు.

సోపానం – 5 :

రోల్ ప్లే లేదా వీధి నాటకం (నుక్కర్ నాటక్) యొక్క తుది ప్రదర్శనకు ముందు ఫెసిలిటేటర్ కొన్ని రిహార్సల్ సెషన్లను నిర్వహించవచ్చు. అవసరమైన అన్ని వస్తువులు మరియు సెట్ సంబంధిత వస్తువులను కూడా ఈ సమయంలో ఉపయోగించాలి. ఇది వారి సహచరుల సమన్వయ భావనతో వేదికపై ప్రదర్శన ఇచ్చేటప్పుడు వారు సామగ్రిని ఉపయోగించడం నేర్చుకుంటారు.

సోపానం - 6 :

రోల్ ప్లే లేక వీధి నాటకాన్ని (నుక్కర్ నాటక్) ప్రదర్శిస్తారు. విద్యార్థులు వేదికపై ప్రదర్శన చేస్తారు. మరియు వేదిక వెనుక ఉండి సహకరిస్తారు. వీడియో రికార్డింగ్ చేసి విద్యార్థులకు చూపించవచ్చు. రికార్డ్ చేసిన దానిని చూడటానికి ఫెసిలిటేటర్ మరియు విద్యార్థులు కలిసి కూర్చొని, కళ యొక్క వివిధ అంశాలపై చర్చించవచ్చు. మరింత మెరుగుదల కోసం సూచనలు నమోదుచేయవచ్చు. సమూహంలో ఎవరు ఉత్తమంగా ఉన్నారనే దానిపై విద్యార్థులతో పోలిక చేయకూడదు బదులుగా స్క్రిప్ట్ రైటింగ్, డైలాగ్ డెలివరీ, కోఆర్డినేషన్ వంటి వివిధ అంశాలపై గుణాత్మక మెరుగుదల గురించి చర్చించాలి.

ఇతర విషయాలతో అనుసంధానం :

సమాజంలోని ఇతర సామాజిక సమస్యలను, వాటిని పోలిన మరికొన్ని సమస్యలను గమనించడానికి ఫెసిలిటేటర్లు అభ్యాసకులను ప్రేరేపిస్తారు. వారు ఈ విషయాలను భాషా సామర్థ్యాలతో అనుసంధానించడం నేర్చుకోవచ్చు. కళా ప్రదర్శన భాష యొక్క సమగ్రరూపం. ముఖ్యంగా రోల్‌ప్లే మరియు వీధి నాటకం (నుక్కర్ నాటక్)లలో కథనం, సంభాషణలు, స్క్రిప్ట్ రైటింగ్ తప్పనిసరిగా అందులో భాగమై ఉంటాయి.

కళ ఆధారిత విద్య — సెషన్ - 4

హిందీ (వసంత్ భాగం - 1, తరగతి - 6, పాఠము-2 'బాల్యం'

అభ్యసన ఫలితాలు :

- వివిధ రకాలైన ధ్వనులు - (గంటలు, పక్షి, అడవికి సంబంధించిన ధ్వనులు మొదలగు వాటిని వినే అనుభవం మౌఖిక భాషలో చెప్పడం జరగాలి).
- విన్న, చూసిన విషయాలు - స్థానిక సామాజిక సంఘటనలు, కార్యక్రమాల వంటి కార్యాచరణ గురించి స్వేచ్ఛగా మాట్లాడగలగాలి.
- తన భాష కంటే భిన్నమైన భాష, సందర్భము, ఆహార అలవాట్లు, కట్టుబొట్లు వంటి వైరుధ్యాల గురించి మాట్లాడగలగాలి.
- విభిన్న ప్రక్రియలలోని భాషను తగిన ఉచ్చారణ, లయ, హావ-భావాలతో ధారాళంగా చదువగలగాలి.
- భాషయొక్క వివిధ ప్రక్రియలను అర్థం చేసుకొని ప్రశంసించగలగాలి.

అభ్యసన సామాగ్రి :

కాగితాలు (పేపర్‌షీట్), వస్త్రములు (పాతవి / కొత్తవి), స్కెచ్‌పెన్, డ్రమ్ము, గడియారము, డమరుకం, కార్డ్‌బోర్డ్, క్రేయాన్స్, బంక (గ్లూ), చార్టులు మొదలగునవి / కవితామంజరి N.C.E.R.T. యొక్క youtube channel - రిఫరెన్స్ బుక్స్ మొదలగునవి.

SCERT TELANGANA

కృత్యం - 1

కళ్ళు మూసుకొని శబ్దాలు వినండి.

విద్యార్థినీ విద్యార్థులను కళ్ళు మూసుకొని శబ్దాలు వినుటకు ఐదు నిముషాల కృత్యాన్ని నిర్వహించండి. దీనిలో ఫ్యాన్ ధ్వని, గంట శబ్దము, గాలి వీచుట, పక్షుల అరుపులు, చెట్లు - ఆకుల ధ్వని, సంగీత ధ్వని మొదలగు అనేక ధ్వనుల అనుభవాలను తమ పదాలలో వివరించమని చెప్పండి. దీనిద్వారా వారి అవలోకనశక్తి, ఊహాశక్తి, సున్నితత్వము, వినేశక్తి వృద్ధి చెందుతుంది. దానితోపాటు మౌఖిక వ్యక్తీకరణతో వారి చెప్పేకళలో వృద్ధి కలుగుతుంది.

కృత్యం - 2

బాల్యానికి సంబంధించి అభినయం, గానం, హావభావాలను సమూహాలతో చేయించండి. బాలగేయాలతో (అభినయ గేయాలు) వారి ఆసక్తి మరియు ఉత్సుకత పెరుగుతుంది. వారు కొత్త జ్ఞానము కొరకు సంసిద్ధులౌతారు. దీని ద్వారా వర్ణముల ఉచ్చారణ, ధ్వని హెచ్చు తగ్గులు మరియు లయ, శృతి ద్వారా సంగీతము మరియు అభినయం వంటి కళల సమ్మిళిత ఉపయోగం జరుగును.

- పిల్లల మనస్సులో నిజాయితీ
- చిన్నపిల్లవాడిని తెలిసి మాకు...
- రండి పిల్లలు మీకు నేర్పుదాం

ఈ విధమైన పాటలు తర్వాత బాల్యమునకు సంబంధించిన బాలగేయాలు (మిగతా ప్రాంత భాషలవి) తీసుకుని పిల్లలకు బాల్య అనుభవాలను జోడించవచ్చు. ఇది “అభ్యసనాన్ని” ఆసక్తికరంగా మరియు ఆనందదాయక అనుభవంగా మారుస్తుంది.

కృత్యం - 3

‘బాల్యం’ పాఠాన్ని తగిన ఉచ్చారణ, ధ్వని, హావ-భావాలు మరియు లయబద్ధంగా చదువాలి. ఉపాధ్యాయుడు పాఠం తర్వాత విద్యార్థులతో కూడా చదవించవచ్చు. వారి బాల్యస్మృతుల ఆధారంగా ప్రశ్నల ద్వారా చర్చ జరుపవచ్చు. ఉదాహరణకు -

- ఈ పాఠంలోని విషయానికి మీ బాల్య సంఘటనలకు తేడాలు చెప్పండి.
- ఏయే అంశాలు సమానంగా ఉన్నాయి?
- మీకు ఏ అంశాలు కొత్తగా అనిపించాయి?

ఈ రకమైన ప్రశ్నలను సమూహంలో చర్చించి చార్ట్‌మీద బొమ్మలద్వారా కూడా ప్రదర్శించమనవచ్చు. (ఈ క్రియలో భాషాశైలి, వ్యక్తీకరణ, కొత్త పదాలు, వ్యాకరణ సమస్యలు మొదలగు వాటి చర్చ, పాఠం బొమ్మ, గ్రాఫిక్స్ ఉపయోగించి చార్ట్‌ను అలంకరించవచ్చు.

కృత్యం - 4

'బాల్యం' పాఠంలో రచయిత్రి తన ప్రస్తుత వయసును గుర్తుచేసింది. విద్యార్థులను జట్లుగా విభజించి తల్లివైపు మరియు తండ్రివైపు సంబంధీకుల పేర్ల వంశవృక్ష చార్ట్ తయారుచేయించాలి. ఇక్కడ ఏ రంగం యొక్క వారసత్వ కళలు ఉన్నాయో, వాటి బొమ్మలు కూడా తయారుచేయమని చెప్పవచ్చు. (ఉదా: వర్లీ, కొండప్రాంత, పిథోరా, గోండు, భల్లు, మధుబని మొదలైనవి.) ఈ కార్యక్రమంలో రంగుల కాగితాలతో కొలాజ్ కూడా తయారుచేయవచ్చు. ఈ పనిలో సామాన్య శాస్త్రం, జీవశాస్త్రం మొదలగు వాటిలో భాషతో కళలను కూడా నేర్పించవచ్చు.

కృత్యం - 5

ప్రాజెక్ట్ పని

'బాల్యం' పాఠంలో చూపిన బాల్యానికి సంబంధించిన వివిధ దశలతోపాటు విద్యార్థులు తన అనుభవాలను పోల్చుకుంటారు. దీనిని జట్టు పనిగా చేయవచ్చు. వివిధ సమూహాల ద్వారా బాల్యములో తినే వారసత్వ ఆహారము, పండ్లు మరియు శుద్ధ పదార్థాలు మొదలగు వాటితో ప్రస్తుతం తింటున్న వస్తువులతో జోడించి వాటి బొమ్మలను తయారుచేయండి. రచయిత్రి ధరించిన మరియు సూచించిన వస్త్రాలతో ప్రస్తుతం ధరించే వస్త్రాలను కలిపి అధ్యయనం చేయండి. వాటిని సంకలనం చేసి చార్ట్ (బొమ్మల లేదా వస్త్రముల) తయారుచేయండి. రచయిత్రి ద్వారా చెప్పబడిన స్థలాల బొమ్మలను ప్రస్తుత బొమ్మలతో పోల్చి I.C.T. ద్వారా చార్ట్ తయారుచేయండి. ఈ కృత్యాల ద్వారా వస్త్రధారణ, కట్టుబాట్లు, చారిత్రక ఆధారాలు మరియు ఆహారము మొదలగు విషయాలు కూడా తెలుసుకోవచ్చు. ఇక్కడ సాంఘికశాస్త్రము, భూగోళము, పర్యావరణం మొదలైన విషయాలతోపాటు మంచిబోధన మరియు విలువలను తెలుసుకొనుట, కళలతో సమ్మిళితం చేసి చెప్పవచ్చు.

మూల్యాంకనం :

నిరంతర సమగ్ర మూల్యాంకనం జరుగుతుంది. ఉపాధ్యాయుల నోట్సు శీర్షికలు (రూబ్రిక్స్), చర్చ, ప్రశ్నోత్తరాలు మొదలగువాటి ద్వారా మూల్యాంకనం చేయండి.

కళాధారిత అభ్యసనం — సెషన్ - 5

(మ్యూజిక్, రిథమ్, డ్రాయింగ్)

క్లాస్ : VII, విషయం: హిందీ (వసంత్ భాగ్ - III)

చాప్టర్ - 16, 'భోర్ అవుర్ బార్ఖా'

చాప్టర్ - 5, 'థోడి ధార్తి పావూన్'

కృత్యం:

కళా కృత్యం యొక్క రకం

దృశ్య, ప్రదర్శన కళలు (విజువల్ అలాగే పెర్ఫార్మింగ్ ఆర్ట్స్)

SCERT TELANGANA

7వ తరగతి పాఠ్యపుస్తకం చూసినప్పుడు ఈ పాఠాలు ఉన్నాయని గమనించవచ్చు.

- హిందీ – "ఛోర్ అవుర్ బార్ఖా" – బసంత్ పార్ట్ 2
- హిందీ – "తోడి ధర్తీ పావూన్" – దుర్వా పార్ట్ 2

దీనిని తరువాత పరిసరాల విజ్ఞానం, సాంఘిక శాస్త్రాలలోని చాప్టర్ – 4 (గాలి) 5. (నీరు), 8. (మానవ పర్యావరణ పరస్పర చర్యలు) తో మిళితం చేయవచ్చు.

కింద ఇచ్చిన కళ కృత్యాలు (Inter discriptionary) ఒకదానితో ఒకటి అంతఃసంబంధం కలిగిఉండి, నిజజీవితానికి అనుసంధానించబడి ఉన్నాయి.

సౌకర్యకర్తకు (ఫెసిలిటేటర్) గమనిక : ఈ కింద ఇచ్చిన 1, 2, 3 మరియు 4 కృత్యాలు స్వతంత్రంగా ఉంటాయి. "భోర్ అవుర్ బరఖా" "తోడా ధర్తి పావూన్" అనే రెండు పద్యాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని రూపొందించారు.

సాధించాల్సిన అభ్యాసన ఫలితాలు (విద్యార్థులు) (Target Learning Outcomes(Students)) :

అభ్యాసకుడు పాఠాల నుండి (పుస్తకాలు లేదా ఇతర వనరుల నుండి) మరి ఉత్సుకతతో కూడిన ప్రశ్నలను అడుగుతాడు మరియు ప్రతిస్పందిస్తాడు. విమర్శనాత్మకంగా ఆలోచిస్తూ, సంఘటనలు, ఆలోచనలు, ఇతివృత్తాలను పోల్చి, విభేదించి వాటిని జీవితానికి అనుసంధానిచ్చి సృజనాత్మకమైనా ఆలోచనలని అందిస్తాడు.

కావాలసిన సామాగ్రి :

పేపర్ మరియు పెన్సిల్స్, కత్తెర, జిగురు, చార్టు పేపర్లు, క్రేయాను పాతవార్తా పత్రికలు / పత్రికలు, స్కెచ్ పెన్నులు, డబుల్ సైడెడ్ టేప్, సెల్లోటేప్, సాధారణమైన సంగీతం సృష్టించడానికి డప్లీ లేక "మంజిరాస్". (AIL కార్యకలాపాల ప్రణాళిక చేసే ఎప్పుడు స్థానిక నిర్దిష్ట పదార్థాలకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వమని సిపార్సు చేయబడింది).

బోధనా వ్యూహాలు (Pedagocial Strategies)

కృత్యం – 1 (సమయం 1 గంట) (ఎస్.ఆర్.జి. కోసం)

***(ప్రాత: కాల సమయాన్ని, పక్షుల కిలకిలారావాలను గుర్తుచేసుకోవడం, అనుభూతిచెందడం* (ఐస్ బ్రేకింగ్ – కృత్యం) :**

అందరిని నిల్చోమని పిచ్చుకల శబ్దాన్ని సృష్టించడంలో మిమ్మల్ని అనుకరించమనండి.

ప్రదర్శన ద్వారా పద్ధతిని ఇలా వివరించండి:

మీ అరచేతిని ముద్దుపెట్టుకునేటప్పుడు పెద్దశబ్దం చేయండి. కళ్ళు మూసుకొని చేస్తూనే ఉండండి. మూడు నిముషాలు కొనసాగించండి. తదుపరి ప్రశ్న మేధోమధనం(బ్రెయిన్ స్టార్మింగ్) పద్ధతిలో ఉండవచ్చు.

SCERT TELANGANA

- మీకు ఏమి అనిపించింది?
- ఈ శబ్దం మీకు ఏమైనా గుర్తు చేసిందా?
- ఈ శబ్దం రోజులో ఏ సమయంలో వినిపిస్తుంది?

ఈ అనుభవం ఫెసిలిటేటర్ మరింత నిర్దిష్ట ప్రశ్నలద్వారా సంభాషణను ప్రారంభించడానికి దారితీస్తుంది.

- మీలో ఎంత మంది ఉదయాన్నే మేల్కోవడాన్ని ఇష్టపడతారు?
- వర్షం పడుతున్న రోజైతే, మీ ఆలోచనలు మరియు భావాలు ఎలా ఉంటాయి?
- మీరు మేల్కొన్న తర్వాత సాధారణంగా మీ చుట్టూ ఏమి గమనిస్తారు?
- మీ చిన్నతనంలోని జ్ఞాపకాలు ఈ అనుభవాలతో ఎలా భిన్నంగా ఉంటాయి?

గ్రూపు / సమూహ కార్యకలాపాలు

దశ 1 :

పాల్గొనే వారిని మున్ముందు చర్చలకోసం జట్లుగా విభజించండి, వారు తమలో తాము చర్చించుకొని వారి ప్రాతఃకాల ఆలోచనలు, భావాలు / చిన్ననాటి జ్ఞాపకాలు చెందిన ఆలోచనలు, భావాలు వారు బాగా ఇష్టపడే రీతిలో చర్చించవచ్చు. అది మైమ్ / రోల్‌ప్లే/స్కిట్ / కథ చెప్పడం,సంగీతం ద్వారా మరియు కదలిక లేక పెయింటింగ్ / చిత్రించడం. ఏదైనా ఇలాంటి కళా కృత్యం గురించి జట్టులోని వారందరూ చురుకుగా పాల్గొనేలా ఏ రూపంలోనైనా ఉండవచ్చు.

దశ 2 :

వారు సిద్ధమైన తర్వాత, వారి ప్రదర్శన (ప్రజెంటేషన్ల) కోసం ఒకరి తరువాత ఒకరిని ఆహ్వానించండి. సామర్థ్యాధారిత అభ్యసనం కోసం ఇతర గ్రూపుల పరిశీలనలను ప్రోత్సహించండి. ఈ ప్రదర్శన ప్రాతఃకాల వాతావరణంతో పాల్గొనే వారి / విద్యార్థులను అనుసంధానిస్తుంది. ("బోర్ అవుర్ బర్కా" పద్య నేపథ్యం.)

దశ 3 :

దీని ద్వారా జట్లు ప్రదర్శన నుండి (క్లూ) ఆధారంగా గ్రహించి ఫెసిలిటేటర్ / టీచర్ పద్యంలోని విషయాన్ని కృత్యాల తర్వాత చర్చతో అనుసంధానం చేయొచ్చు. ఉదాహరణకు యశోధ కృష్ణుడిని మేల్కొలిపి నప్పుడు ఇలా పాడుతుంది. "జాగో బన్సివారే లాలానా, జాగో మేరే ప్యారే" ... మీరా బాయి గారు అనుకున్నట్లుగా అదే ప్రేమ మరియు ఆందోళనతో కలిసి ప్రతి ఒక్కరూ పద్యం పాడటానికి సంజ్ఞచేస్తారు.

ఈ అనుభవం ద్వారా ఆధారంగా ఫెసిలిటేటర్ / టీచర్ నిర్దిష్ట పాఠానికి చెందిన భాషాకృత్యాలను నిర్వహించవచ్చు.

మదింపు : ఫెసిలిటేటర్ / టీచర్ పరిశీలనల ద్వారా స్వీయ మరియు తోటి వారి మదింపు సమూహ ప్రదర్శన యొక్క నైపుణ్యాన్ని తనిఖీ చేయడానికి చెక్ లిస్టును ఉపయోగించవచ్చు.

SCERT TELANGANA

కృత్యం - 2 (30 నిమిషాలు) (విద్యార్థుల కోసం)

తదుపరి పద్యం "బర్సే బావరియా సావన్‌కి"

దశ 1 :

పిల్లలను వేళ్ళతో తాకి మరియు చప్పట్లు కొట్టమని వర్షం శబ్దం సృష్టించండి. "బర్సే బాదరియా" అని నల్లబల్లపై రాయండి. వర్షంలో ఉన్న వివిధ శబ్దాలను గుర్తుచేసుకుంటారు. ఐ.సి.టి. ని ఉపయోగించి వాస్తవ వర్షం, సంగీతకారుల బృందం యొక్క వీడియోను డ్రమ్స్‌తో వర్షం శబ్దం చేయడాన్ని చూపించవచ్చు.

దశ 2 :

వేర్వేరు శబ్దాలు చేసే వర్షం యొక్క శబ్దాన్ని సృష్టించడానికి రెండు గ్రూపులు చేయండి. మొదటి డ్రాప్ ఎలా పడిపోయిందో మరియు క్రమంగా తక్కువ వర్షం నుండి ఎక్కువ వర్షం వరకు (వర్షం పెరుగుదల మరియు తగ్గుదల) వ్యక్తీకరించడానికి పిల్లలు కాళ్ళు మరియు చేతులతో బీట్లను సృష్టించవచ్చు.

గమనించే ప్రశ్నలు ఈ విధంగా ఉండవచ్చు :

- వర్షం లేకపోతే ఏమి జరుగుతుంది? మరియు వారి "Water in SSC Book - Water" అనే అధ్యాయానికి అనుసంధానిస్తారు.
- తరువాత తరగతిలో హిందీ పద్యం పంక్తుల నుండి నేర్చుకోవలసిన పదాలు మరియు పంక్తులను వేర్వేరు రిథమిక్ నమూనాలలో ఉంచవచ్చు. అప్పటికప్పుడు వారు చెప్పిన పదాలు రాగం, తాళంలో పాటకు రూపం కలిపిస్తాయి.

మదింపు : *ఇతరులు చేసిన ప్రదర్శనలను జాగ్రత్తగా వినడం మరియు గమనించిన తర్వాత వ్యాఖ్యలు చేయండి. (పీర్ అసెస్‌మెంట్ కోసం) ఉపాధ్యాయుడు తోటివాటి ద్వారా జరిగే మదింపు ద్వారా అభ్యసన ఫలితాలు0 (LO) ఆధారంగా పరిశీలనలను రికార్డు చేయవచ్చు.*

కృత్యం - 3 (30 నిమిషాలు)

పద్యం - "థోడి ధర్తీ పావూన్ - అధ్యాయం-5, పుస్తకం దుర్వాపార్టు-2

పిల్లలు తమ పాఠ్యపుస్తకాలను తెరచి ఉపాధ్యాయులు స్వర భేదాలను గమనించి సృజనాత్మక వ్యక్తీకరణ చేస్తారు. టీచర్ నాలుగు పంక్తులు చదివిన తరువాత ఆగి, విద్యార్థులు తమ డ్రాయింగ్ పుస్తకాలలో విన్నవాటి గురించి ఐదు నిమిషాల్లో చిత్రీకరించమని అడుగుతుంది. ఆమె వారి డ్రాయింగులను చూస్తుంది. వారందరినీ మెచ్చుకుంటుంది. తర్వాత ఉపాధ్యాయుడు పిల్లలను తదుపరి నాలుగు పంక్తులను చదివి, వాటికి అనుగుణంగా ప్రదర్శించమని అడుగుతారు. ఈ నాలుగు పంక్తుల యొక్క అనేక అంశాలను చర్చిస్తూ పిల్లలు ఈ భాషా కృత్యాల్లో పాల్గొంటారు వాటిని గీస్తారు. ఇది వారిని అనుభవ పూర్వక అభ్యాసానికి దారితీస్తుంది.

SCERT TELANGANA

మదింపు సూచికలు (*Assessment Indications Suggested*)

- శాబ్ధిక మరియు శాబ్ధికేతర భావవ్యక్తీకరణ
- ఎంచుకున్న భావనను అర్థం చేసుకొనుట.
- వ్యక్తిగతంగా చొరవ చూపుట
- గ్రూపులులో పనిచేయుట

ఇక్కడ కళా కృత్యాలు ప్రక్రియలుగానే ఉపయోగించారు కానీ తుదిఫలితం కాదని తెలుసుకోవడం ముఖ్యం.

REFERENCES

BANERJEE, SHARBARI. 2018. *"Joy of Theatre" Teacher's handbook - Upper Primary Stage Classes VI-VIII*. NCERT, New Delhi.

BANERJEE, SHARBARI. 2018. *"Sangeet Shikshak Sandarshika" Teacher's handbook in Music Clases VI-VIII, Kaksha*. NCERT, New Delhi. NCERT. 2005. *National Curriculum Framework*. New Delhi.

——. 2005. National Focus Group on Arts, Music, Dance and Theatre (1.7). In *National Curriculum Framework*. 2005. New Delhi.

——. 2008. *Learning Outcomes at the Elementary Stage*. New Delhi.

SUDHIR, PAWAN. 2015. *Training Package on Art Education for Primary Teachers*. Volume I and II. NCERT, New Delhi.

గమనిక : పైన సూచించిన పుస్తకాలన్నీ చూడడానికి, చదువడానికి, అనేక రకాల విషయాలు తెలుసుకోవడం కోసం ఇచ్చారు. మీ దగ్గర ఉన్న రిఫరెన్సు పుస్తకాలలో వీటిని కూడా చేర్చుకోవచ్చు.

- **ప్రతి రోజు కళోత్సవం (కళా విద్య – Art Education) (BRD - M - 136)** విద్యను కళాధారితంగా చేయడం అంటే విద్యార్థులకు కళాత్మక సామర్థ్యాలను ముందుకు తెచ్చే కృత్యాల ద్వారా బోధించడం. కళ ద్వారా విద్యను నేర్చుకోవడం ఆనందంగా ఆసక్తికరంగా మరియు అర్థవంతంగా ఉంటుంది. https:/ /nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/5880928d472d4ac74d236ad5

- **ఇది సంభవము (కళావిద్య – Art Education) (ET.m-1091)**

  వివిధ విషయాలతో (Subjects) కళలను ఏకీకృతం చేయడం వల్ల పిల్లలకు వారి జ్ఞానాన్ని కొత్త భావనలను నేర్చుకోవడంలో అవకాశం ఇస్తుంది. ఈ విధమైన అభ్యసనద్వారా విద్య మరియు పాఠశాలలు అభివృద్ధికి కేంద్రీకృతం అవుతాయి.

SCERT TELANGANA

- ***ఒక ఉపాధ్యాయునితో మాటామంతి*** **(కళావిద్య)**

  పిల్లల సంపూర్ణ అభివృద్ధిపై సానుకూల ప్రభావాలను చూపుతుంది. కళ మన చుట్టూ ఉన్నందున ఏ వ్యక్తి జీవితం నుండి వేరు చేయబడదు. వ్యక్తులు తమను తాము కళల ద్వారా వ్యక్తీకరించే స్వాభావిక అవసరం.

- ***సంజీ కళ*** **(కళలు) (BRD - M - 696) (Sanjhikala)**

  ఈ కార్యక్రమంలో గ్రామీణ భారతదేశం యొక్క దీర్ఘకాలంగా కోల్పోయిన కళ గురించి సమాచారం ఉంది. అనగా సంజీ [Sanjhi]కళారూపం ఆవుపేడ మరియు రంగు రాయితో తయారుచేసిన ఒక కళ. రాయ్‌సోని అనే కళాకారుడు తన ప్రదర్శన ద్వారా సంజీ కళల తయారీ ప్రక్రియ గురించి ప్రేక్షకులకు చెబుతాడు.

- **ICT NROER PROGRAMME (Aug - 2014) ప్రింట్ ఆర్ట్ Stencils (BRD - M - 685)-** ICT NROER PROGRAMME (Aug 2014) Print art stencils

- దీనిలో పిల్లల బొటనవేలు, ఆకులను ఉపయోగించి ప్రింట్ వేస్తారు.

- మన చుట్టూ ఉన్న వస్తువులతో ప్రాథమిక రంగులను తయారుచేయడం మరియు ఆ రంగులతో కొన్నింటిని మేళవించి కొత్తరంగులు తయారుచేయడం.

- ***జర్నీ ఆఫ్ ఇండియా పెయింటింగ్ పార్ట్*** **1&*2* (Art & Culture) CCRT BRD - M - 676, BRD - M - 77.**

  ఈ ప్రదర్శన ద్వారా ప్రేక్షకులు భారతీయ సంస్కృతి సంప్రదాయాలను కళ మరియు చిత్రలేఖనం ద్వారా విభిన్న కోణాలను అర్థం చేసుకోగల్గుతారు. ఇది ఒక నిపుణుడు ప్రదర్శన ద్వారా తెలుసుకోగలుగుతారు.

- ***వెదురు కళ*** **:** ఈ కార్యక్రమం బాల భవన్‌చే నిర్వహించబడిన వర్క్‌షాపు లో పిల్లల చేత వెదురుతో తయారుచేయబడిన "వెదురు కళ"

- ***కాగితపు కళ*** **: (BT - M - 072)** వ్యర్థమైన పేపరుతో పిల్లలు బొమ్మలు తయారుచేస్తారు. ఈ కార్యక్రమంలో "కాగాజ్ కా పటాకా" పేపర్ ఫైర్ వర్క్స్ / పటాకా బొమ్మల తయారీ (టాయ్ మేకింగ్) నేర్పిస్తారు. ఇది సురక్షితమైనది పొగలేని, కాలుష్యరహితమైనది.

- ***కళాబాజ్ :*** **అంటే కాగితంతో చేసే శారీరక విన్యాసాల రూపాలు, రాకెట్, కుందేలు, ఫ్యాను వంటివి. (BT - M - 072)**

  ఈ కార్యక్రమం ఈ కళ చిన్న పిల్లలకు బోధించడంలో తోడ్పడుతుంది. చిత్తు కాగితాలు, వ్యర్థమైన పేపరుతో బొమ్మలు ఎలా తయారుచేయాలో ఒక పప్పెట్ (తోలుబొమ్మలాట) లాగా ఉపయోగపడుతుంది.

SCERT TELANGANA

- **బాబింగ్ & బటర్‌ఫ్లై :** బాబింగ్ సీతాకోకచిలుక బొమ్మను ఎలా తయారుచేయాలో చూపిస్తుంది. ఈ కార్యక్రమం నిరుపయోగ వస్తువుల నుండి బొమ్మల తయారీ పై ఆధారితమైనది.

  https//nrder.gov.in/55ats34ff81fccb4fid806025/file/57da300d16b51c69a20c6Pc2

- **ఓరిగామి సిరీస్ :** పిల్లి, కల్లిస్, మాడ్యులర్ ఓరిగామి బాల్ బుక్‌మార్క్, మడత పేపర్ హార్ట్, లార్డ్ గణేష్ స్వీట్ మోదక్, మదర్ థెరిసా యొక్క మందుల పర్సు, నోగ్లూబాగ్ మొదలైనవి. (nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/searchresults/?search-text-Origani#results)

- **గణిత కార్యాచరణ (Activity) 031**- ఈ ప్రోగ్రాం వివిధ రకాలైన కాగితం మడత కార్యకలాపాల ద్వారా రేఖాగణిత బొమ్మలు మరియు ఆకారాలు ఆవిష్కరిస్తుంది. (https://nroer.gov.in/55ab34pf81fccb4f1d806025/page/57d17ef316b51c090c 3868c2

- **గణిత కార్యాచరణ**– వీడియోల సేకరణలో గణిత భావనలను వివరించడానికి, దృఢీకరించడానికి మరియు ప్రదర్శించడానికి వివిధ రకాలైన కార్యకలాపాలు ఉన్నాయి. https://nrder.gov.in/55ab 34ff81fccb4fid806025/page/586d3c05472d4a4f9d1aa461

- **ఖేల్ – ఖేల్ మే ముఖోటే (ఆటల్లో మాస్క్ వాడకం)** – ఈ కార్యక్రమంలో, పిల్లలు మిక్స్ మెటీరియల్స్, పేపర్‌ను ఉపయోగించి వివిధ రకాల మాస్కులను తయారుచేసారు. మరియు బాలభవన్‌ను సందర్శించారు.

- ***రండి తోలుబొమ్మలను తయారుచేద్దాం*** – ఈ కార్యక్రమం పిల్లలు నిపుణుడి సహాయంతో తోలుబొమ్మలను తయారుచేయడం పై ఆధారపడుతుంది.

- ***పిల్లి వచ్చింది ఎలుక పరుగెత్తింది*** – ఈ కార్యక్రమంలో మాస్క్‌లు ముఖ్యంగా పేపర్ మాస్క్‌లు తయారుచేయడం, ఈ మాస్క్‌లు తయారీలో పిల్లలు ప్రాథమిక పద్ధతులను అంటే పేపర్లు చించటం మరియు అతికించుట ద్వారా తయారుచేస్తారు. ఈ పద్ధతి పిల్లలతో సొంతంగా మాస్కూలు చేయించడానికే తప్ప మా స్కూలు తయారీ గురించి బోధించడానికి కాదు.

- **భరతనాట్యం – (BT-M-918, BT-M-919, BT-M-920, BT-M-909&BT-M-911)** ఈ కార్యక్రమం భరతనాట్యం యొక్క ప్రత్యేక లక్షణాల గురించి ప్రేక్షకులకు పరిచయం చేయడం, శరీర మరియు మనస్సు యొక్క సమన్వయం, భారతదేశం యొక్క శాస్త్రీయ నృత్య పరిచయం, ఐదు జతి – చారిత్రక పదబేధాలు, పాద కదలికలు, స్థానాలు, బేసిక్ ఆఫ్ డ్యాన్స్–1, బేసిక్ ఆఫ్ డ్యాన్ – 2 మరియు బేసిక్ – డాన్స్–3 హావభావాల భాష – చేతి సంజ్ఞలు, హావభావాల ఉపయోగాలు పద్‌కా, సంజ్ఞ యొక్క ఉపయోగాలు – అర్ధపతక, సంజ్ఞల ఉపయోగాలు – త్రిపాత తకాకార్పేముకా అర్ధచంద్రమయురా మరియు దృష్టి మరియు గ్రీవ, ఉపయోగాలు తెలుసుకోవచ్చు.

- **భరతనాట్యం – బేసిక్స్ ఆఫ్ డన్స్, పార్ట్ 1, మరియు 14 – భరతనాట్యం 01& 2 (క్లాసికల్ డాన్స్ ఆఫ్ ఇండియా) (BT-M-074)** ఈ కార్యక్రమం భరతనాట్యం యొక్క ప్రత్యేక లక్షణాల గురించి ప్రేక్షకులకు తెలియజేయడమే. శ్రీమతి గీతాచంద్రన్, భరతనాట్యం యొక్క ప్రఖ్యాత కళాకారులు, ఆమె ఆహ్లాకరమైన మరియు ఆకర్షణీయమైన శైలితో హస్తముద్ర ప్రదర్శిస్తుంది. మరియు పిల్లలతో సంభాషిస్తుంది.

SCERT TELANGANA

- **మణిపురి (Manipuri Dance) 1&2 (BT-M-095, BT-M-944)** - ఇది క్లాసికల్ డ్యాన్స్ ఆఫ్ ఇండియా సిరీస్ కింద 'మణిపురి డాన్స్‌లో రెండవది "ఈ కార్యక్రమం లిరికల్ కదలికపై దృష్టి మెదుతుంది. ఇది నృత్యరూపం యొక్క ప్రత్యేకత.

- **కథక్ (Kathak Parichay Part 1, 2, 3 & 4) (BT-M-086)** - ప్రఖ్యాత కథక్ డాన్సర్ ఉమాశర్మ, లార్డ్ శ్రీకృష్ణుడు కౌమారదశలో ఉన్నప్పుడు అతని జీవితంలోని ఒక సంఘటనను వివరించారు. ఈ సంఘటన లేదా ఎపిసోడ్‌ను కలేయా నాగ్‌మంతన్ (కాళీయ మర్దనం) అని పిలుస్తారు. దీని ఆధారంగా కథక్ డ్యాన్స్ ప్రదర్శించబడుతుంది.

- **కథాకళి – 01 (ఇది క్లాసికల్ డ్యాన్స్ ఆఫ్ ఇండియా) (BT-M-095)** - "క్లాసికల్ డ్యాన్స్ ఆఫ్ ఇండియా" సిరీస్ కింద "కథాకళి" పై రెండు కార్యక్రమాలు ప్రత్యేక లక్షణాలను హైలైట్ చేస్తాయి. కథాకళి విలాసవంతమైన మేకప్ కాస్ట్యూమ్స్, సంగీత వాయిద్యాల కళ.

- **కథాకళి – 02 (ఇది క్లాసికల్ డ్యాన్స్ ఆఫ్ ఇండియా) (BT-M-744)** - క్లాసికల్ డ్యాన్స్ రూపం "కథాకళి" పై రెండు కార్యక్రమాలు ప్రత్యేక లక్షణాలను హైలైట్ చేస్తాయి. కథాకళి విలాసవంతమైన మేకప్ కాస్ట్యూమ్స్, సంగీత వాయిద్యాల కళ.

- **ఇక్కత్ నేత (ఇంగ్లీష్) 01 (Ikkat Weaving (English) 01)** : ఇక్కత్ నేత ఇక్కడ చర్చనీయాంశం. 'నేత' ఒక రాష్ట్రం నుండి మరొక రాష్ట్రానికి భిన్నంగా ఉంటుంది. ఇది గుజరాత్, ఆంధ్రప్రదేశ్ మరియు ఒడిశా ద్వారా ప్రదర్శించబడింది.

  https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/fi6/587f44a1472d4a3cb1aae626

- **సత్రియా డాన్స్ అస్సాం (Sattriya Dance Assam)**: 15వ శతాబ్దంలో భక్తి ఉద్యమంలో అభివృద్ధి చేసిన భారతదేశ శాస్త్రీయ నృత్యాలలో సత్రియా డాన్స్ ఒకటి. ఈ వీడియో CCRT, CIET సంయుక్త సహకారంతో నిర్వహించిన లెక్చర్ కమ్ ప్రదర్శన https://nroer.gov.in55ab34ff81 fccb4f1d806025/fi6/5809532472d4ac74236b41.

- ***హమారే వాద్య యంత్రం* (Hamare Vaduya Yantra (BT-M-025)** - ఈ కార్యక్రమం అంటే ప్రధానంగా నాలుగు రకాల వాద్య యంత్రాల గురించి బాగా తెలుసుకొనుట, ముఖ్యంగా తీగ యంత్రంలో రకం (Taar) Type of Yantra వాయిద్యాల గురించి మరియు వివిధ రకాలైన సాధన యంత్రాన్ని ఎలా పునర్వ్యవస్థీకరించాలి అని తెలుసుకొంటారు.

- **ఇప్పుడు ఏం చెయ్యాలి : మూకాభినయం (మూక్ అభినే) Ab Kya Karein (mookabhinay (BT-M-166)** - ఇది నిశ్శబ్ద కార్యక్రమం. సాధారణంగ చేసే పద్ధతికి భిన్నంగా పనిచేయటానికి పిల్లలను ప్రోత్సహించడం ఈ కార్యక్రమం యొక్క లక్ష్యం.

  మూకాభినయం ద్వారా ఒక సమూహంలోని ప్రతి విద్యార్థి ఇచ్చిన వస్త్రం యొక్క పొడవును భిన్నంగా ఉపయోగిస్తుంది.

SCERT TELANGANA

- **రవీంద్ర సంగీత్ "లోక్ గీత్ బోల్" (పాట, స్కాటిస్‌బెల్లి డాన్స్(తోలేకి దస్తన్ నాటికే)**

  రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ తన 150వ జయంతి సందర్భంగా నివాళిగా డిశంబర్ 20, 2011న ఎన్.సి.ఇ.ఆర్.టి. వేడుకలు నిర్వహించింది. అతని జీవిత చరిత్ర ప్రదర్శనతో పాటు ఉపాధ్యాయులు పాటలు పాడారు. ప్రఖ్యాత గురువు పండిట్ దేబు చౌదరి ఒక సంగీత కార్యక్రమం చేశారు.

- **బంగ్లా పద్యం:** అతని 150వ జయంతి సందర్భంగా రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్‌కు నివాళిగా ఎన్.సి.ఇ.ఆర్.టి. తన జీవిత చరిత్ర ప్రదర్శనతో పాటు 2011 డిశంబర్ 20న వేడుకలు నిర్వహించింది.

- **ప్రాథమికోన్నత తరగతులకు (అద్దం ఆట, మిర్రర్ గేమ్) థియేటర్ కృత్యాలు – (BRD-M-529) :** ఒక 40 నుండి 45 మంది పిల్లలు గల తరగతి ఆటగాళ్ళగా పాల్గొంటారు. ఒక పిల్లవాడు కర్తగా మరియు మరొకరు ప్రతిబింబంగా వ్యవహరించే అద్దం ఆట ఆడతారు.

- **కిషన్ కా ఉడాన్ ఖటోలా [Kishan Kavudan Khawtola] :** ఈ కార్యక్రమం తరగతి గది బోధన – అభ్యాస ప్రక్రియపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఈ కార్యక్రమంలో విద్యార్థి కొత్త ఆలోచనలను అన్వేషించి, సృష్టిస్తాడు.

- **Roz badalte Kaise Chand (Changungman Part-1)** ఒక బాలుడు చంద్రుని బొమ్మ గీసే పనిలో ఉన్నాడు. అతను గత నెలరోజుగా మారుతున్న చంద్రున్ని ప్రతిరోజూ చిత్రించే పనిలో ఉన్నాడు. అతను పెయింట్ వేస్తున్నప్పుడు యానిమేటెడ్ పాత్ర అతనికి చంద్రుని కథను మరియు రెక్కల గుర్రం కథ చెబుతుంది.

- **రోజూ చంద్రుడు ఎలా మారుతున్నాడు. పార్టు-2. Roz పార్ట్-2** ఒక అమ్మాయి ఒక పెద్ద బస్సు తన బొటనవేలు కంటే చిన్నదిగా ఎలా కనిపిస్తుందో చూపిస్తుంది. ఎందుకంటే ఇది చాలా దూరంలో ఉంది. ఒక బాలుడు తన గోలీ చంద్రుడి మాదిరిగానే ఉందని ఆమె గోలీ తీసేసి చంద్రుడు పెద్ద అని చూపిస్తుంది. ఎందుకంటే ఇది చంద్రుడిని పూర్తిగా కప్పేస్తుందని ఆమెకు చూపిస్తాడు

- **కళ్ళు మోసపోవడం (Ankhan Kadhokha - Moving Moon)** కదిలే చంద్రుడు : ఆకాశం ద్వారా సూర్యుని మేఘాల గుండా చంద్రుడు కదులుతున్నట్టు ఉండే ఉదాహరణను చిత్రం భూమి యొక్క భ్రమణాన్ని చంద్రుని భ్రమణంతో మరియు సూర్యుని కదలిక అంతా భ్రమ అని వివరిస్తుంది.

- **ఏక్ జతన్ అవుర్ (Ek jatan Aur) (bt-m-172)** లో శిక్షక్ సమాఖ్య ప్రాజెక్ట్ యొక్క కార్యక్రమం కనీస అభ్యసన స్థాయిల ఆధారం (mu) స్థానిక ఉపాధ్యాయులు బోధనాసామాగ్రి, బోదనా పద్ధతులు ఎలా పెంపొందిస్తారో తెలుపుతుంది. ఈ కార్యక్రమానికి 1997లో జపాన్ బహుమతి వచ్చింది.

- **ఒక పుట్టినరోజు పార్టీ** – ఊహించడం, చూడడం, నమ్మడం pt:5, pt 1-5 (BT-M-813)ను మంచి చేయడం మరియు తోలుబొమ్మల పాత్రలు, ప్రాస పదాల గురించి, తర్వాత జిరాఫి ఒక పద్యం, ఇక్కడ జిరాఫీ యానిమేటెడ్, చేయబడిన విభాగంలో ఎక్కడైతే జంతువులు సృష్టించి చెప్పండి ఆట ఆడుతున్నాయో అక్కడే పక్షుల సమావేశము కూడా అడవిలో చూపబడింది.

SCERT TELANGANA

- **ఆకాశంలో గడ్డిలేదు** (No grass in the Sky): విద్యార్థులకు వాస్తవాలను అందించడమే కాదు, అభ్యాసాన్ని మరింత సృజనాత్మకంగా మార్చడం ఉపాధ్యాయుల బాధ్యత. ఈ వీడియోలో ఉపాధ్యాయుడు తరగతి గది అభ్యాసాన్ని సరళమైన మరియు సృజనాత్మక కార్యకలాపాలను ఎంత సరదాగా విద్యార్థి విద్య చేయవచ్చో దానికి విద్యార్థి విద్యలో ప్రాధాన్యతమివ్వడం జరిగింది. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/5882097d472d4acf0f809ada

- **ఆధారము (బేస్) నుండి ఆకారము:** ఈ కార్యక్రమములో ఆధారం నుండి ఆకారము తయారుచేసే ప్రక్రియలు ఉదాహరణలతో తెలియచేయబడింది. https://nroer.gov.in55ab34ff81fccb4f1d806025/file/58510673472d4a9b25a0905c.

- **రంగుల స్ప్రే:** ఈ కార్యక్రమములో ఆకృతుల ద్వారా బొమ్మలకు రంగుల ఉపయోగాలకు బొమ్మలకు సంబంధించిన పద్ధతి తెలుపబడినది. https://nroer.gov.in55ab34ff81fccb4f1d806025/file/5851003c472d4a9b25a08cfc.

- **రండి బొమ్మ తయారుచేద్దాం – ముక్కు –** ఈ కార్యక్రమములో ముక్కు బొమ్మ తయారుచేయడం చెప్పబడింది. https://nroer.gov.in55ab34ff81fccb4f1d806025/file/5850f3b9472d4a9b25a08252.

- **రండి బొమ్మ తయారుచేద్దాం – మనిషి ముఖచిత్రం –** ఈ కార్యక్రమములో ఉపాధ్యాయుని ద్వారా పిల్లలకు మనిషి యొుక్క ముఖచిత్రం యారుచేయడం నేర్పబడినది. https://nroer.gov.in55ab34ff81fccb4f1d806025/file/5850fb81472d4a9b25a0899c.

- **అద్భుత చిత్రకళ –** ఈ కార్యక్రమములో అద్భుత చిత్రకళను రంగుల ద్వారా బొమ్మ తయారుచేయడం చూపించారు. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/5850f7c5472d4a9b25a08651.

- **రెండు రంగులతో మూడో రంగు**: ఈ కార్యక్రమంలో రెండు రంగులు కలిపి మూడో రంగు తయారు చేయటం గురించి విభిన్న ప్రయోగం ద్వారా చెప్పబడినది.

- **రండి నేర్చుకోండి చిత్రకళ –** ఈ కార్యక్రమములో 0 నుండి 4 వరకు గల అంకెలను ఉపయోగించి బొమ్మ తయారుచేయడం చూపబడినది. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/5850e764472d4a9b25a07d48.

- **ఆటడబ్బా:** ఆటడబ్బా కార్యక్రమంలో పిల్లలు కొన్ని బొమ్మలను వరుసగా పేర్చి కథ తయారుచేసే ప్రయత్నం చేయుచున్నారు. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/588208f6472d4acf0f809ab6.

- **ఆట ఇల్లు 01:** ఆటఇల్లు కార్యక్రమము యొక్క ఈ భాగములో ఎలాంటి ఇంట్లో అయితే ఆటలే ఆటలు మరియు చాలా మొత్తంలో జ్ఞానం ఉంటుందో ఆ ఇంట్లోకి వెళదాము. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/58820b6c472d4aded939163a.

- **ఆట ఇల్లు 02:** కార్యక్రమము యొక్క ఈ భాగములో మనం పేక ముక్కలతో భవనం కట్టడం నేర్చుకొంటాము మరియు అమీనా తన కొరకు ఒక గుహ తయారుచేస్తున్నది. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/58820be6472d4aded939165e.

- **ఆట ఇల్లు 03**: కార్యక్రమము యొక్క ఈ భాగములో చెట్ల ఆకులతో బూర తయారుచేయుట నేర్చుకొంటాము. వాయువు మరియు ధ్వని యొక్క సంబంధాన్ని తెలుసుకుంటాము. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/58820c6a472d4aded9391682.

- **తోలుబొమ్మ ద్వారా శిక్షలు బోధన: స్వచ్ఛత:** ఈ కార్యక్రమములో తోలుబొమ్మ ద్వారా బోధనలో ఎలాంటి సహాయం లభిస్తుందో తెలుపబడింది. ఈ కార్యక్రమంలో తోలుబొమ్మలాట ద్వారా స్వచ్ఛత గురించి నేర్పే ప్రయత్నం చేయబడింది. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/588209f6472d4acfof809afe.

- **ఒక ప్రయత్నం:** ఈ కార్యక్రమంలో ఢిల్లీలో జరిగిన 5వ యువజనోత్సవం యొక్క ఒక శీర్షిక చూపించబడినది. దీనిలో చిత్రకళ యొక్క వివిధ రూపాలు చూపబడినాయి. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/588206a1472d4acfof809a26.

- **దురాశ దుఖానికి చేటు:** ఈ కార్యక్రమంలో తొడుగు తోలుబొమ్మలాట ఆధారంగా దురాశ దుఖానికి చేటు అనే కథ చూపించబడినది. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/588091da472d4ac74d236ab1

- **అద్దకం:** ఈ కార్యక్రమంలో బట్టల అద్దకం కళ గురించి చెప్పబడింది. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/587f5237472d4a3cb1aaea82

- **నేర్చుకోండి మరియు తయారుచేయండి:** ఈ కార్యక్రమంలో గాలిపటం మరియు బొమ్మ తయారు చేయడం నేర్పబడినది. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/587f4dfa472d4a3cb1aae8f6

- **కర్రపై నగిషీ:** ఈ కార్యక్రమంలో కర్రపై నగిషీ చెక్కే కళ గురించి చెప్పబడింది. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/587f47a5472d4a3cb1aae6fe

- **మట్టితో బొమ్మలు (టెరాకోట):** ఈ కార్యక్రమంలో టెరాకోట కళను గురించి తెలియజేయబడినది. దీనిలో మట్టితో వస్తువులు తయారుచేయుట మొదలగునవి చూపించబడినవి. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/587f5191472d4a3cb1aaea3a

- **ఫోటోఫ్రేమ్ తయారుచేసే పద్ధతి:** ఈ కార్యక్రమములో పనికిరాని వస్తువులతో ఫోటోఫ్రేమ్ తయారుచేయడం చూపబడినది. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/587f48ed472d4a3cb1aae76a

- **నెయికీ – నేత కార్మికురాలు:** నాగాలాండ్‌లో షాలువాలు వేసే నెయికీ తో సంభాషణ. ఆరి వంశంలో ఈ కళ యొక్క ప్రాముఖ్యంను చెబుతుంది. ఈ కళను వివరిస్తుంది.

- **ఒకరు పడవేశారు – ఒకరు తయారుచేశారు:** ఈ కార్యక్రమంలో వ్యర్థపదార్థాలతో ఉపయోగకరమైన మరియు అలంకరణ సామాను తయారుచేయడం చూపించబడింది. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/587f46ff472d4a3cb1aae6b6.

- **పనికిరాని వాటినుండి ఉత్తమమైనది గుజరాతీ –** (Best out of the waste Gujarati) ఇది పాత గాజులను ఉపయోగించి కలము నిల పట్టుకునే స్టాండు తయారుచేయడం ప్రదర్శిస్తుంది. ఈ సృజనాత్మక ఆలోచన చాలా ఉపయోగకరమైనది మరియు చౌకది. http://nroer.gov.in/55ab-34ff81fccbb4yseo05/file/587}4291472d4a3cblaae572)

- **కాగితపు కళ :** కాగితంలో ఎగిరే పక్షి తయారుచేయుట: ఈ కాగితపు కళ కార్యక్రమంలో కాగితపు ఎగిరే పక్షి తయారుచేయుట నేర్పబడింది. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/587f468a472d4a3cb1aae66e.

- **ఇక్కత్ అల్లిక:** ఈ కార్యక్రమములో వాస్తవిక అల్లికల గురించి తెలుపబడింది. ఈ అల్లిక వేరు – వేరు ప్రాంతాల్లో వేరు వేరుగా ఉంటాయి. గుజరాత్, ఆంధ్రప్రదేశ్ మరియు ఒరిస్సాలో ఇక్కత్ అల్లిక ఎలా వేరుగా ఉందో, అది కూడా ఈ కార్యక్రమాల్లో తెలుపబడినది. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/587f443b6472d4a3cb1aae602.

- **చేతివేళ్ళతో తోలుబొమ్మ (Finger Puppet) :** ఎలుకని తయారుచేయుట: ఈ కార్యక్రమములో కాగితము మరియు జిగురుతో ఎలుక తోలుబొమ్మ తయారు చేయడం చూపబడినవి. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/587f42f1472d4a3cb1aae5ba.

- **చేతివేళ్ళతో తోలుబొమ్మ (Finger Puppet) :** పక్షిని తయారు చేయుట ఈ కార్యక్రమంలో కాగితం మరియు జిగురుతో పక్షి బొమ్మ తయారు చేయుట https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/587f42f1472d4a3cb1aae5ba.

- **డోగ్రాకళ:** ఈ కార్యక్రమములో డోగ్రా కళగురించి తెలియజేయబడింది. డోగ్రా కళ రాగి పదార్థాలలో చేయబడుతుంది. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/587f42ad472d4a3cb1aae596.

- **వెదురు హస్తకళ:** ఈ కార్యక్రమంలో వెదురుతో హస్తకళ గురించి విస్తృతంగా చెప్పబడింది. 1999లో 'దేశ హస్త కళాశిల్ప' పురస్కారంతో సన్మానించబడిన శ్రీ మానేంద్ర డెకాసేతో కూడా ఈ కళ గురించి సంభాషించడం జరిగింది.

- **అమూల్య బహుమతి:** ఈ కార్యక్రమంలో వేస్ట్‌పేపర్‌తో కొత్త పేపరు తయారుచేయడం నేర్పించబడింది. దీప అనే బాలిక తన స్నేహితురాలి జన్మదిన బహుమతి ఇవ్వడానికి కాగితముతో తన చేతులతో తానే తయారు చేసిన అమూల్య బహుమతిని తన స్నేహితురాలికి ఇస్తుంది. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/587f41f7472d4a3cb1aae506.

- **కాగితపు కళ భాగము 1 :** ఈ భాగములో అరిగామి లేక కాగితపు కళ గురించి తెలుపబడినది మరియు ఈ భాగములో కొన్ని మోడల్స్ నేర్పడం జరిగినది. డా. అనివ్ ఆవ్‌చట్ మనకు ఈ మోడల్ తయారుచేయడం నేర్పుతారు. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/587df0db472d4a1e60684e6f

- **కాగితపు కళ భాగము 2** : ఈ భాగములో అరిగామి లేక కాగితపు కళ గురించి తెలుపబడింది మరియు ఈ భాగంలో కొన్ని మోడల్స్ నేర్పడం జరిగినది. డా. అనిల్ అవచట్ మనకు ఈ మోడల్ తయారుచేయడం నేర్పుతున్నారు. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1 d806025/file/587df14c472d4a1e60684e93.

- **కాగితపు కళ భాగము 3 :** కార్యక్రమములోని ఈ భాగములో అరిగామి లేక కాగితపు కళ గురించి తెలుపబడినది మరియు ఈ భాగములో కొన్ని మోడల్స్ నేర్పడం జరిగినది. డా. అనివ్ ఆవ్‌చట్ మనకు ఈ వోడల్ తయారుచేయడం నేర్పుతారు. 55ab34ff81fccb4f1d806025/file/587df1ca472d4a1e60684eb7

- **కాగితపు కళ భాగము 4 :** ఈ భాగములో అరిగామి లేక కాగితపు కళ గురించి తెలుపబడినది మరియు ఈ భాగములో కొన్ని మోడల్స్ నేర్పడం జరిగినది. డా. అనివ్ ఆవ్‌చట్ మనకు ఈ మోడల్ తయారుచేయడం నేర్పుతారు. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/587df255472d4a1e60684edb

- **కాగితపు కళ భాగము 5 :** కాగితపు కళ భాగము 1: కార్యక్రమములోని ఈ భాగములో అరిగామి లేక కాగితపు కళ గురించి తెలుపబడినది మరియు ఈ భాగములో కొన్ని మోడల్స్ నేర్పడం జరిగినది. డా. అనివ్ ఆవ్‌చట్ మనకు ఈ మోడల్ తయారుచేయడం నేర్పుతారు. https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/587df29c472d4a1e60684eff

- **Sodium Rap (Audio)** https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/59f024ca16b51c59f65dfb62

- **How Metals Are (Audio)** https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/59d5cfa916b51c458daf9249

- **Sex determination in Human (video)** https://youtu.be/YVHDgyhS9pA

- **మిరుమిట్లు కొలిపే జ్వాల (audio)** https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/59f0240716b51c59f65dfa43

- **సోడియం రాప్ (Video)** https://www.youtube.com/watch?v=fl13QIGxiZA

- **దీపపు వెలుగు (audio)** https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/59f023ed16b51c59f65dfa15

- **దీపపు వెలుగు (Video)** https://www.youtube.com/watch?v=ZyAvCq-8u-o&feature=youtu.be

- **డాలీ (video)** https://www.youtube.com/watch?v=-JidbymamRE&feature=youtu.be• Sex determination in Human (video) https://www.youtube.com/watch?v=YVHDgyhS9pA&feature=youtu.be

- **కోతి చెట్టు ఎక్కడానిక సంఘర్షణ/ఘర్షణ సహాయం చేస్తుంది.** (Video) https://www.youtube.com/watch?v=gRQYgE5b2iE&feature=youtu.be

SCERT TELANGANA

- **ఉరుములు మరియు మెరుపులు (graphic story)** https://www.youtube.com/watch?v=51nDyzMMo38&feature=youtu.be
- **వెలుగు-లైట్ (ఆడియో) (Audio)** https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/59f0244716b51c59f65dfad0
- **కన్ను యొక్క నమూనా:** కన్ను పనిచేయడాన్ని అర్థం చేసుకొనే అద్భుతమైన నమూనా **(video)** https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/page/5699f8c481fccb15fb21412d
- **వెలుతురు/వెలుగు అంటే ఏమిటి? (video)** https://www.youtube.com/watch?v=JTj5kvgy_mo&feature=youtu.be
- **Flip It – చంద్రుడు (video)** https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/page/5699f87f81fccb15fb213df1
- **చంద్రుడు యొక్క దశలు (video)** https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/page/5699ffec81fccb15fb21970c
- **భాస్వరం మండి పోయింది (Audio)** https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/59f0243616b51c59f65dfaa0
- **మున్నీ ఈ రోజు విసుగుగా ఉంది (Audio)** https://nroer.gov.in/55ab34ff81fccb4f1d806025/file/59f0246316b51c59f65dfafe
- **మున్ని ఎందుకు విసుగుగా ఉంది (Video)** https://www.youtube.com/watch?v=BNExO7BapKc&feature=youtu.be
- **స్థానభ్రంశం ప్రతిచర్య (video)** https://www.youtube.com/watch?v=FUq8RQ75Lpw&feature=youtu.be
- **లింగ నిర్ధారణ (video)** https://www.youtube.com/watch?v=9ojCq0ISlYM&feature=youtu.be
- **కౌమార దశ వైపు భాగం-1 (Video)** https://www.youtube.com/watch?v=LMslLNScWDI&feature=youtu.be
- **ఘర్షణ ద్వారా కోతి చెట్టు పైకి ఎక్కింది.** https://www.youtube.com/watch?v=INSPFxi6_uw&feature=youtu.be
- **సైన్స్/విజ్ఞాన ఫిక్షన్ (అధిక ప్రాధాన్యత స్థాయి) (ఆడియో) Audio DVD-110**
- సైన్స్ శ్రావ్యాలు (ప్రాథమికోన్నత స్థాయి) Audio DVD -109
- శ్రావ్యమైన సైన్స్ (ప్రాథమికోన్నత స్థాయి) Audio DVD